

Kiezen met lef

D66
noord-holland

Ruimte voor een volgende generatie

D66
noord-holland

Kiezen met lef

Ruimte voor een volgende generatie

Voorwoord

Op 15 maart sta jij voor de keuze, waar kies jij voor? Je laten leiden door angst of lef tonen, langs de zijlijn blijven staan of verantwoordelijkheid nemen, stilstand of vooruitgang.

Wij hebben onze keuze gemaakt.

Nu bepaal jij!

**“Kiezen met lef, ruimte voor een volgende generatie”
dit is titel van het verkiezingsprogramma dat nu voor
je ligt. In dit programma zult je zien dat D66 duidelijke
keuzes maakt: voor klimaat, voor natuur en voor het
investeren in een schone toekomst.**

De afgelopen 12 jaar heeft D66 in de provincie laten zien verantwoordelijkheid te nemen. Ambities op het gebied van duurzaamheid, natuur en wonen zijn omgezet in daden. Zo is er bijvoorbeeld meer ruimte gekomen voor de opwek van duurzame energie en gingen we verder met de realisatie van ons natuurnetwerk Nederland. Dit werk is nog niet af en misschien wel urgenter dan ooit. Ik wil hier mee door!

Het politieke debat is de afgelopen tijd verhard. Discussies worden lang niet altijd meer gebruikt om echt naar elkaar te luisteren en elkaar te willen begrijpen. We accepteren steeds minder dat de ander anders is of anders denkt dan jijzelf. Vaak genoeg hoor je: ‘Ben je voor of tegen de boeren, ben je voor of tegen het klimaat, ben je voor of tegen de opvang van asielzoekers’. Ik maak me hier zorgen over en wil niet

dat wij in Noord-Holland tot stilstand komen. Dat de extremen de overhand krijgen. De maatschappij vraagt om positieve denkers die in gesprek gaan over hoe het wel kan. Hoe we samen vooruit komen. Ik wil graag dat progressieve en positief geluid in de provincie Noord-Holland laten horen!

Ook zou ik via deze weg alle betrokken D66 Noord-Holland leden, en in het bijzonder Joost Koomen, Patrick Slaman en Teresa da Silva Marcos onwijs willen bedanken voor de totstandkoming van dit verkiezingsprogramma. Zonder jullie waren we er niet in geslaagd om op basis van alle input van maatschappelijke organisaties, bedrijven en geïnteresseerden dit mooie resultaat neer te zetten. Veel leesplezier!

Amélie Strens, lijsttrekker D66 Noord-Holland

Inhoudsopgave

Inleiding	12
Klimaat op 1!	17
Klimaat & energietransitie	17
Windenergie	18
Zonne-energie	18
Geothermie, aquathermie en restwarmte	19
Biomassa	19
Waterstof	20
Besparen en handhaven	20
Elektriciteitsnetwerk	21
Uitvoering	21
Slim en snel opladen	21
Energiecoöperaties	21
Servicepunt Duurzame Energie	22
Havens	22
Bedrijfsverantwoordelijkheid	22
Arbeidsmarkt	23
Regionale Energiestrategie (RES)	23
Groen van iedereen	25
Natuur, stikstof en landschap	25
Natuurnetwerk Nederland	25
Stikstof	26
Gebiedsprocessen	27
Biodiversiteit	28
Weidevogels	28
IJsselmeer, Markermeer, Waddenzee en Eem- en Gooimeer	29

Bodemdaling in het veenweidegebied	30
Landbouw	30
Natuurinclusieve (kringloop-)landbouw	31
Biologische landbouw	31
Eiwittransitie	32
Agrarisch en natuuronderwijs	32
Perspectief voor de landbouw	32
Niet-grondgebonden landbouw & tuinbouw	33
Vrijkomende agrarische bebouwing	33
Dierenwelzijn & provinciaal faunabeheer	34
Schoon water, gezonde lucht en ruimte voor stilte	34
Waterkwaliteit	35
Waterkwantiteit	36
Waterveiligheid	37
Democratische waterschappen	37
Schone lucht, leefbaarheid en stilte	37
Omgevingsdiensten	38
Tata Steel: gezondheid als hoofdzaak!	38
Banen van de toekomst	40
Economie en arbeidsmarkt	40
MKB-instrumenten	41
Werklocaties	42
Groene havens	43
Arbeidsmarkt	44
Campusvorming	44

	46
Slimme steden & sterke kernen	47
Wonen	47
Vraag gestuurd bouwen	47
Wonen boven het Noordzeekanaalgebied	48
Wonen in de metropoolregio Amsterdam	48
Starters, sociale huur en statushouders	49
Bouwen, en groen behouden	50
Duurzaam bouwen	50
Groen wonen en bouwen, fijn wonen	51
Passend wonen	51
Bereikbaar wonen	52
Aantrekkelijk wonen	52
Mobiliteit	52
Een duurzaam en innovatief mobiliteitsbeleid	54
De fiets als volwaardig alternatief	54
Het openbaar vervoer (OV)	55
Met de fiets naar het OV	55
OV over water	56
OV in de nacht	56
OV via hubs	56
OV-projecten in de verschillende regio's	56
Auto- en vrachtvervoer	57
Snelheidsverlaging	57
Oplossen knelpunten	58
Duurzame logistiek en goederenvervoer	59
Vaarwegen	60

Luchtvaart en leefbaarheid	60
Betrouwbaar besturen	63
Provinciaal Bestuur	63
Participatie van Noord-Hollanders	63
Bestuurlijke verantwoording & monitoring effecten	64
Rechtstreeks kiezen	64
Voorbeeldfunctie	64
Goed bestuur, veilige werkomgeving	65
Toezicht op en dialoog met gemeenten	65
De Metropoolregio Amsterdam (MRA)	66
Diversiteit & inclusie	66
Europa in de provincie, de provincie in Europa	67
Provinciale en Europese samenwerking	68
De Europastrategie	68
Comité van de Regio's	68
Cofinanciering	68
Financiën	71
Kerntaken & opgaven provincie	71
Slim investeren	72
Provinciale inkomsten	72
Ruimte voor ontspanning	75
Recreatie en toerisme	75
Voldoende ruimte	76
Voldoende divers en duurzaam aanbod	77
Natuur en recreatie in balans	77
Bereikbaarheid	78

Visie, samenwerking en financiering van recreatie	78
Kwaliteit verblijfsrecreatie	79
Cultuur en erfgoed	79
Erfgoed	80
Archeologie	81
Cultuurbeleid	81
Bibliotheken	82
Colofon	83

Inleiding

Voor u ligt het verkiezingsprogramma van D66 Noord-Holland. Er is met veel enthousiasme en energie aan gewerkt. Het is gemaakt samen met leden van D66, inwoners, verenigingen, experts en bedrijven. Er zijn thema en discussieavonden gehouden, digitaal en fysiek. Uiteindelijk hebben de leden van D66 het laatste concept bewerkt, door te stemmen over voorstellen met aanpassingen (amendementen). Daarna is het aangepaste programma democratisch vastgesteld.

In het programma staat wat D66 wil bereiken en hoe we dat willen doen. Dit delen we graag met u. Het programma kan u helpen om uw keuze voor uw stem op D66 te bepalen. In dit programma staan onze ideeën en keuzes met lef, voor een goed leven nu, en met ruimte voor een volgende generatie. Laat uw stem horen. Elke stem telt mee.

De speerpunten voor D66 staan beschreven in dit programma.

Met:

Het Klimaat op 1!

Veel Noord-Hollanders maken zich terecht zorgen over de gevolgen van het veranderende klimaat. Samen met al deze Noord-Hollanders gaat D66 de strijd aan tegen klimaatverandering. In dit hoofdstuk vindt u wind en zonne-energie, maar ook standpunten over waterstof, snel en slim opladen of energiecorporaties.

Groen van iedereen.

Door de stikstofcrisis staat de natuur onder druk en stagneert de bouw van woningen en infrastructuur. We moeten scherpe keuzes maken om Noord-Holland weer van het slot te halen. We moeten meer investeren in biodiversiteit, bodemkwaliteit, schoon water en natuur. Ook is de huidige wijze waarop voedsel wordt geproduceerd niet langer houdbaar. D66 wil dat boeren natuurinclusief en diervriendelijker gaan produceren. In dit hoofdstuk vindt u dus natuur, stikstof en landschap. Meer biodiversiteit, de toekomst van onze landbouw, schoon water en frisse lucht.

Banen van de toekomst.

Ondernemers zijn belangrijk voor de economie en werkgelegenheid, maar vervullen ook een sleutelrol bij maatschappelijke veranderingen als de energietransitie, de woningbouwopgave, de verandering van het voedselsysteem en de omslag naar een circulaire economie. Duurzaam ondernemerschap moeten we daarom koesteren en stimuleren. In dit hoofdstuk leest u over economie en arbeidsmarkt, groene havens en campusvorming.

Slimme steden en sterke kernen.

Het woningtekort raakt alle Noord-Hollanders. Teveel mensen in onze provincie kunnen geen passende woning vinden. In steden stijgen de prijzen naar grote hoogtes, terwijl in dorpen veel starters geen eerste huis kunnen bemachtigen, door gebrekkige doorstroom. De provincie moet als ruimtelijk regisseur een belangrijke rol spelen in het oplossen van het woningtekort. Daarom wil D66 dat de provincie meer regie naar zich toe trekt en de woningbouw zo versnelt. Daarnaast staat voor D66 de kwaliteit van wonen voorop. Zowel in een duurzame woning als een fijne leefomgeving met bijvoorbeeld groen

dichtbij huis om van te genieten. Kijk in dit hoofdstuk voor standpunten en plannen over wonen, huren, duurzaam bouwen, over de fiets en het openbaar vervoer, of over de toekomst van luchtvaart en leefbaarheid.

Betrouwbaar besturen.

De inwoner staat centraal in alles wat we doen. Daar doen we het voor en dat staat voor D66 voorop. In dit hoofdstuk staat alles over meedoen (participatie), Europese samenwerking in de regio, maar ook integriteit, diversiteit en inclusie in onze provincie vinden we belangrijk.

Ruimte voor ontspanning.

Ontspanning, rust en onthaasting is belangrijk voor de gezondheid en het geluk van onze inwoners. Zij moeten ruimte hebben om bijvoorbeeld te sporten, te wandelen, te dansen op een festival, of de hond uit te laten en te genieten van cultuur en erfgoed.

Daarnaast is toerisme een belangrijke economische sector in Noord-Holland. Ook is het belangrijk dat het besteden van de vrije tijd op een zo duurzame manier gebeurt. Het is essentieel dat er meer ruimte komt voor recreatie en ontspanning, in het groen, in de

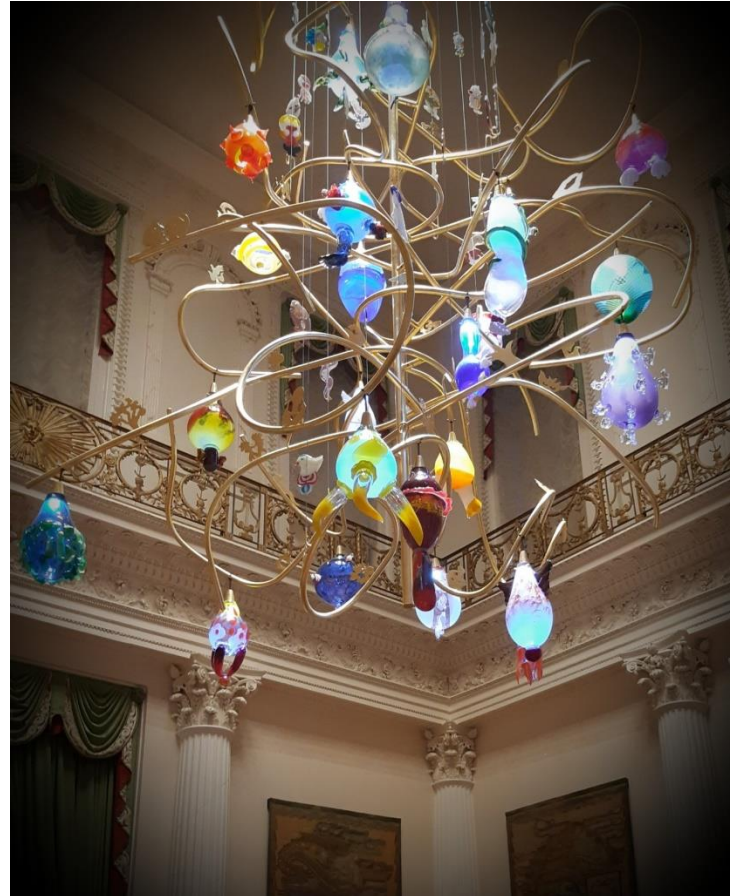
stad en op het water. D66 wil dat iedere inwoner binnen 10 minuten (lopend of op de fiets) in het groen is. Om Noord-Holland aantrekkelijk te maken en te houden voor inwoners en bezoekers is cultuur van groot belang. De provincie beschermt het landschap en investeert in het onderhouden en herbestemmen van cultureel en industrieel erfgoed. Lees hier dus over vrije tijd, recreatie en toerisme. cultuur en erfgoed in onze provincie.

Ik wens u veel leesplezier.

Schroom niet contact op te nemen met D66 Noord-Holland bij vragen of met suggesties.

We willen iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan dit programma. We zijn trots op alle energie, ideeën en expertise die naar voren is gekomen. Samen hebben we er het beste verkiezingsprogramma van gemaakt. Dat geeft vertrouwen in de toekomst.

Namens de verkiezingsprogrammacommissie,
Joost Koomen, voorzitter

Klimaat op 1!

Klimaat & energietransitie

Veel Noord-Hollanders maken zich terecht zorgen over de gevolgen van het veranderende klimaat, zoals droogte, extreem weer, mislukte oogsten, ondergelopen straten en de dreiging van de stijgende zeespiegel in onze kustprovincie. Samen met al deze Noord-Hollanders gaat D66 de strijd aan tegen klimaatverandering.

D66 Noord-Holland wil de aarde en provincie leefbaar houden voor de volgende generatie. De IPCC rapporten zijn duidelijk: als we nu niets doen, is Noord-Holland in de toekomst onbewoonbaar. We hebben nog maar een paar jaar om onomkeerbare schade aan onze planeet te voorkomen en de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius. Op het moment van de verkiezingen van de Provinciale Staten in 2023, zijn er nog maar 7 jaren om afspraken na te komen die we in het kader van het verdrag van Parijs hebben gemaakt, namelijk 50%

CO₂ reductie in 2030. Daarom staat klimaat voor D66 op één!

We zetten dus in op een ambitieus klimaatbeleid in Noord-Holland, waarin we geen enkele mogelijkheid tot verduurzaming laten liggen. Noord-Holland biedt volop kansen voor de opwekking van duurzame energie uit wind, water en zon. Per regio gaan we op zoek naar de beste manieren om energie op te wekken én te besparen. Zo pakt Noord-Holland een voorbeeldrol in de energietransitie en houden we de Noord-Hollandse energierekeningen betaalbaar.

Dit gaat D66 doen:

- We hebben alle duurzaam opgewekte energie nodig en kiezen daarom voor een brede mix van onder andere zon, aqua- en geothermie, wind op zee én wind op land.
- Het Noordzeekanaalgebied en Den Helder worden dé waterstofhub van Europa waarmee de industrie radicaal kan verduurzamen.
- We zetten nog ambitieuzer in op besparing van energie en handhaven de afspraken om energie te besparen.

- We zetten in op een verbetering van de infrastructuur voor vervoer van energie, zodat netcongestie geen belemmering vormt in Noord-Holland. Vergunningsprocedures voor energie-infrastructuur moeten sneller.
- We helpen bedrijven met duurzame oplossingen en zorgen dat de provinciale regelgeving hierbij niet in de weg staat.
- In ons economisch beleid staat klimaat op één.

Windenergie

Voor de kust van Noord-Holland is veel ruimte voor wind op zee. Er wordt in Noord-Holland bovendien goede voortgang gemaakt met het winnen van schone energie door middel van wind op land. Windmolens blijven noodzakelijk om de klimaatdoelen te halen. D66 ziet de zoekgebieden die voortkomen uit het Regionale Energie Strategie (RES) proces als leidend voor de plekken waar duurzame energie opgewekt kan worden.

D66 staat positief tegenover lokaal bezit van windmolens en gaat in gesprek met gemeenten om het doel van 50% lokaal eigendom van windmolens te

halen. Verder wil D66 omwonenden daar zo vroeg mogelijk bij betrekken, met inspraak. Bij plaatsing van windmolens wordt onder andere rekening gehouden met landschappelijke en ecologische waarden. D66 is zeer terughoudend met windmolens in natuurgebieden en UNESCO werelderfgoed. Weidevogelleefgebieden kunnen eventueel wel verplaatst worden, mits er een ecologische en landschappelijke onderbouwing is.

Verder zijn er steeds meer innovaties, bijvoorbeeld met kleine, maar effectieve windmolens, zoals onlangs nog geplaatst op het dak van het provinciekantoor aan het Houtplein in Haarlem. De provincie stimuleert de aanschaf van dergelijke nieuwe technieken voor energieopwekking bij maatschappelijke locaties zoals sportclubs en dorpshuizen.

Zonne-energie

Na jaren van stimulering, wil D66 doorpakken met zonne-energie. Daarom wil D66 dat de provincie gaat onderzoeken hoe zonnepanelen op daken vereist kunnen worden op daken van nieuwbouw van

woningen en bedrijfshallen. Ook ziet D66 kansen voor zonnepanelen op daken van bestaande gebouwen. Vooral met zonnepanelen op daken van woningen, bedrijfspanden, stallen en havenloodsen valt nog steeds winst te behalen. De provincie gaat in gesprek met gemeenten en corporaties om hiervoor een versnelde aanpak te vinden. Om dit voor elkaar te krijgen, stelt de provincie een subsidieregeling in. Om de gewonnen energie op te slaan, stimuleert de provincie 'buurtbatterijen'.

De provincie stimuleert innovaties bij bedrijven, sportlocaties en andere maatschappelijke locaties. D66 ziet dat de verduurzaming van deze maatschappelijke locaties essentieel is voor het voortbestaan van (sport)clubs en andere verenigingen. Hier wordt de komende periode extra geld voor vrijgemaakt door renteloze leningen te verstrekken aan clubs en verenigingen.

Zonneweides geven vrijwel geen overlast en zijn op verschillende plekken goed in het landschap in te passen. Liefst met een dubbelfunctie, zoals bijvoorbeeld piekwaterberging, begrazing of natuur.

D66 wil dat de provincie versneld zoekt naar land met lage economische, agrarische of publieke waarde om te reserveren voor zonne- en windenergie, land dat verder onbruikbaar is door bijvoorbeeld geluidsoverlast van Schiphol, of bijvoorbeeld deel uitmaakt van provinciale infrastructuur of onbruikbare landbouwgrond. Waar mogelijk, maken de uitkomsten van dit onderzoek deel uit van het provinciale grondbeleid.

Geothermie, aquathermie en restwarmte

Geothermie, aquathermie, en restwarmte zijn ontwikkelingen die verdere investeringen en onderzoeken verdienen. D66 wil dat de provincie een ambitieuze visie presenteert waarin duidelijk wordt welke rol deze bijna oneindig beschikbare energiebronnen kunnen spelen in de energietransitie.

Biomassa

Biomassacentrales hebben aangetoond geen bruikbare energiebron van de toekomst te zijn. Wat D66 betreft komen er daarom geen nieuwe

grootschalige centrales en worden de huidige uit gefaseerd.

Waterstof

Waterstof biedt veel toepassingsmogelijkheden, bijvoorbeeld voor de opwekking van hoge temperaturen (bij de productie van staal) en als grondstof voor de productie van bijvoorbeeld synthetisch gas, ammoniak, mierenzuur en vooral kunstmest. Waterstof kan in sommige bestaande gebouwen op termijn aardgas vervangen en het aardgasnetwerk een nieuwe bestemming geven. Maar het belangrijkste voordeel van waterstof is dat het de elektriciteit opgewekt via wind en zon grootschalig en op termijn efficiënt kan opslaan.

Het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen de waterstofhub van Europa worden. Het is daarvoor noodzakelijk dat er tempo wordt gemaakt met de noodzakelijke infrastructuur om waterstof te produceren, op te slaan en te transporteren. Dit biedt ook een kans voor de scheepvaart en de marine om stookolie en diesel te vervangen door waterstof. D66 wil dat de provincie, in samenspraak met het rijk en

gemeenten, hier ruimte voor reserveert. D66 wil zo snel mogelijk naar groene waterstof (geproduceerd met elektriciteit uit zonne- en windenergie) en zo snel mogelijk af van grijze waterstof (gemaakt uit fossiele brandstoffen). Dit moet gebeuren met zo min mogelijk tussenstappen.

Besparen en handhaven

De beste manier om te verduurzamen, is door simpelweg minder energie te gebruiken. De temperatuur in het provinciehuis kan een paar graden lager en de deuren houden we dicht, ook gedurende openingstijden. Tekorten vanwege de Russische agressie en de hoge energieprijzen, hebben de urgentie nog vergroot. Daarom zet D66 stevig in op energiebesparing in de bebouwde kom én in de industrie. De provincie werkt toe naar een situatie waarin energielabel B of hoger de norm is en geen enkele woning in de provincie energielabel F of G heeft.

De controle door de omgevingsdiensten op de energiebesparingsplicht van bedrijven wordt geïntensiveerd. D66 ziet kansen om een grote slag te

gaan door de 100 grootste bedrijven de komende periode strenger te controleren. Hiervoor zetten we in op een grotere capaciteit van de omgevingsdiensten.

Elektriciteitsnetwerk

Netcongestie speelt een steeds grotere en beperkendere rol in Noord-Holland. Om verder te kunnen werken aan de energietransitie, is het noodzakelijk dat ons elektriciteitsnetwerk op orde is. D66 wil prioriteit geven aan een goede infrastructuur. Hier moet rekening worden gehouden in de ruimtelijke ordening en de vergunningverlening.

Bedrijven kunnen mee helpen om netcongestie te voorkomen, bijvoorbeeld door zelf energie op te wekken, energie op te slaan, of door tijdelijk minder energie te gebruiken. D66 wil dat de provincie deze 'flex' oplossingen stimuleert, bijvoorbeeld met subsidies.

De invloed van de provincie als aandeelhouder van netwerkbeheerder Liander moet ingezet worden om projecten te versnellen. Zolang het nodig is, is D66 voor een voorkeursbeleid bij aansluiting op het net,

zodat projecten met groot maatschappelijk nut, als ziekenhuizen, eerder aangesloten kunnen worden. Dit moet wel een tijdelijke maatregel zijn. Willen we kunnen genieten van een nieuwe groene economie, dan is het essentieel dat iedereen kan worden aangesloten.

Uitvoering

Slim en snel opladen

De provincie blijft snellaadstations bevorderen langs provinciale wegen om zo te bouwen aan de elektrificatie van Noord-Holland. Snelladen langs de provinciale wegen wordt niet alleen overgelaten aan gevestigde tankstations, maar ook aan innovatieve groene startups.

Energiecoöperaties

Energiecoöperaties vervullen een belangrijke taak in het mogelijk maken van de energietransitie. D66 wil extra steun voor deze vrijwilligersorganisaties.

Servicepunt Duurzame Energie

Het Servicepunt Duurzame Energie blijft een belangrijke rol vervullen in het ondersteunen van gemeenten bij hun duurzaamheidsambities. De taken van het Servicepunt moeten worden gehandhaafd, zodat gemeenten advies kunnen ontvangen over onder meer circulaire economie, klimaatbestendigheid en warmtenetten.

Havens

De energietransitie biedt grote kansen voor de havens van IJmuiden en Den Helder.

In de toekomst zijn de havens het aanlandingspunt waar elektriciteit (van wind op zee) wordt omgezet in groene waterstof. Er moet daarom worden gewerkt aan ruimte voor waterstofproductie, opslag en netwerken om elektriciteit en waterstof te transporteren naar andere gebieden. Dit biedt kans om binnen Europa een leidende rol te pakken.

De provincie heeft als ruimtelijke regisseur een belangrijke regierol in de toekomstige ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied. D66 wil dat de

provincie actief de belangen van de energietransitie in dit gebied bewaakt.

Bedrijfsverantwoordelijkheid

Noord-Holland kent enkele grote energie-intensieve bedrijven die een bijdrage aan de energietransitie dienen te leveren. Schiphol en Tata steel zijn hier voorbeelden van, deze bedrijven hebben ook een belang bij de energietransitie. Zonder verduurzaming en het anders inrichten van hun bedrijfsproces kunnen ze geen omzet meer realiseren in de groene economie die D66 voorstaat. Tata Steel geldt als een grote werkgever in het Noordzeekanaalgebied en heeft ambities om een volledige overgang te maken naar de productie van groen staal, op basis van waterstof. D66 wil dat de provincie hierin faciliteert door de vergunningen procedures te versnellen. Daarnaast staat de gezondheid van inwoners in de IJmond voor D66 op één en daarom vinden wij dat de provincie een handhavingsstrategie moet opstellen om te kunnen handhaven op overtredingen van de vergunningen.

Ook Schiphol moet verduurzamen. Dit gaat wat D66 betreft nog niet snel genoeg. Naast de uitstoot van CO₂ worden nog steeds de geluidsnormen overtreden. De provincie moet Schiphol aanspreken op hun rol in de energietransitie. Het gaat hierbij om een integrale verduurzaming die niet alleen leidt tot een vermindering en uitfasering van het gebruik van fossiele brandstoffen, maar ook een zo groot mogelijke vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en minimalisering van de overlast ten opzichte van de omgeving.

Arbeidsmarkt

In Noord-Holland zijn duizenden banen nodig om alle ambities voor de energietransitie te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat de arbeidsmarkt deze arbeidskrachten niet kan leveren. D66 wil daarom investeren in de arbeidsmarkt, om de klimaatdoelen te halen. Zie hiervoor het hoofdstuk 'Economie en arbeidsmarkt'.

Regionale Energiestrategie (RES)

De regionale energiestrategieën gaan op dit moment niet snel genoeg. De provincie zal meer moeten sturen en leiden om de transitie te versnellen. We moeten intensiever op windenergie inzetten. Voor D66 staat het vast dat minimaal de doelen die zijn gesteld in de RES 1.0 moeten worden gehaald.

Het opwekken van energie kan zorgen voor een verandering in de leefomgeving van inwoners van Noord-Holland. D66 vindt het daarom belangrijk inwoners vroeg in het proces te betrekken. Bij de ruimtelijke inpassing van duurzame energie houdt D66 vast aan de wetenschappelijke kennis opgedaan door onderzoek van onder andere het RIVM.

D66 wil één loket bij de provincie waar integraal alle provinciale regels en beleid die voor de betreffende RES gelden, snel in beeld gebracht kunnen worden (inclusief planning voor vergunningsaanvraag). Doel: het stimuleren van de ontwikkeling van zoekgebieden naar concrete vergunningsaanvragen.

Groen van iedereen

Natuur, stikstof en landschap

Door de stikstofcrisis staat de natuur onder druk en stagnereert de bouw van woningen en infrastructuur. We moeten scherpe keuzes maken om Noord-Holland weer van het slot te halen. We moeten meer investeren in biodiversiteit, bodemkwaliteit, schoon water en natuur. Ook is de huidige wijze waarop voedsel wordt geproduceerd niet langer houdbaar. D66 wil dat boeren natuurinclusief en diervriendelijker gaan produceren.

Dit gaat D66 doen:

- Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is in 2027 gerealiseerd;
- De stikstofdoelen worden gehaald, zodat de natuur zich herstelt en weer woningen en infrastructuur kunnen worden gebouwd;
- Bij de reductie van de stikstof moeten alle sectoren (landbouw, verkeer en industrie) evenredig bijdragen;

- In 2030 is alle (grondgebonden) landbouw in Noord-Holland natuurinclusief;
- Het percentage biologische landbouw moet fors omhoog;
- We zetten het grondbeleid in ten behoeve van het halen van onze doelen op het gebied van stikstofreductie, natuur, biodiversiteit en het verduurzamen van de landbouw;
- De provincie stimuleert de eiwittransitie, omdat het produceren en consumeren van plantaardig voedsel beter is voor het klimaat en dierenwelzijn.

Natuurnetwerk Nederland

Sinds 2013 wordt er hard gewerkt aan het NNN. Door natuur te verbinden, verbeteren we de kwaliteit van biodiversiteit, lucht en water. Daarmee kan klimaatverandering beter worden opgevangen en herstellen we de natuur. De doelen van het NNN moeten in 2027 zijn behaald. De komende periode wil D66 waarborgen dat dit daadwerkelijk gebeurt. Daarvoor moeten alle instrumenten – inclusief onteigening – worden ingezet.

D66 staat daarom terughoudend tegenover het aanpassen van de grenzen van NNN gebieden in Noord-Holland. In gevallen waarin tóch wordt herbegrensd, mag de kwaliteit en de omvang van de natuur in zijn geheel, niet verminderen, maar door compensatie te verlangen liefst juist verbeteren. Zo blijven de NNN-doelen van 2027 in zicht, zowel de omvang als de kwaliteit.

De binnenduinrand is belangrijk voor natuurontwikkeling, onder andere door de kwel. D66 wil dat er samen met de gemeentes gekeken wordt op welke manier deze gebieden in de toekomst kunnen ontwikkelen. Waarbij de wateropgave, natuurontwikkeling, extensivering van de landbouw en recreatie integraal onderdeel van dit plan moeten zijn.

Voor NNN-gebieden die zijn afgerond, geldt voor D66 het uitgangspunt dat de gebieden vooral natuurgebied blijven. De provincie moet hier scherp op handhaven. Ander gebruik van de gebieden, naast natuurgebied, is op sommige plekken mogelijk, maar dit mag niet ten koste gaan van het NNN en de kwaliteitsdoelen die daaraan verbonden zijn.

Bovendien moeten Natura 2000-gebieden worden beschermd.

Ook als het NNN afgerond is, wil D66 blijven investeren in meer natuur. Immers, nu onze steden zullen verdichten om het woningtekort het hoofd te bieden, zal er ook geïnvesteerd moeten worden om genoeg kwalitatief groen te waarborgen. Samen met natuur- en terreinbeheerders en recreatieschappen blijft de provincie kijken naar mogelijkheden voor uitbreiding van het NNN. Hierbij zien wij een sturende rol voor de provincie, bijvoorbeeld door het inzetten van een gebiedsmakelaar. Ook buiten het NNN wil de provincie de kwaliteit van openbaar groen verbeteren en de biodiversiteit bevorderen.

De effectiviteit van agrarisch natuurbeheer in het NNN wordt nader bekeken en waar mogelijk worden verbeteringen doorgevoerd en langjarige zekerheid geboden. Belangrijk in deze gebieden is dat de natuurdoelen gehaald kunnen worden.

Stikstof

De Natura 2000-gebieden in Nederland zijn in slechte staat. De neerslag van stikstof, voornamelijk

afkomstig van de landbouw en industrie in Noord-Holland, verslechtert de kwaliteit van de natuur. D66 wil de natuur in Noord-Holland in goede staat doorgeven aan de volgende generatie. We moeten stikstof aan de bron aanpakken. De reductiedoelen van stikstof die zijn gesteld door het rijk, staan voor D66 niet ter discussie. Hoewel de afgelopen decennia goede stappen zijn gezet in de reductie, is het stikstofprobleem nog niet voldoende opgelost. Hiervoor is het nodig dat de provincie een krachtige rol speelt en problemen nu echt gaat oplossen.

Om de stikstofcrisis het hoofd te bieden moeten alle sectoren een grote bijdrage leveren. De veestapel zal moeten krimpen en de landbouw moet de transitie naar natuurinclusief maken. D66 wil een provincie die boeren in dit proces actief perspectief biedt. Voor de oplossing van de stikstofcrisis is het noodzakelijk dat sommige boeren stoppen. Bij voorkeur vrijwillig, maar onteigening is een instrument dat als het absoluut noodzakelijk is kan worden ingezet, tegen een eerlijke vergoeding. Agrarische grond kan natuur worden. Technische innovaties zijn geen oplossing op zich en

worden alleen gestimuleerd als zij een onderdeel zijn van een omschakelingsproces.

Gebiedsprocessen

D66 wil de noodzakelijke veranderingen samen met de agrarische sector en industrie oppakken, op basis van duidelijke doelen in de gebieden, dat noemen we gebiedsprocessen. De provincie vervult daarbij een proactieve en stevige rol.

Zo kan de provincie zich door groen grondbeleid actiever in de gebiedsprocessen mengen om de doelen te realiseren. Ook kavelruil via STIVAS (een ontwikkelaar van groene ruimte) kan efficiënt bijdragen aan het doel van D66 om landbouw in de provincie Noord-Holland meer te concentreren en zo meer ruimte te bieden voor de realisatie van de natuurdoelen.

Om duidelijkheid en perspectief voor alle belanghebbenden te bieden, wil D66 dat de financiering van natuurbeheer voor langere termijn is veiliggesteld, zodat natuurbeheerders, boeren en particulieren weten waar zij aan toe zijn. Dat kan door

in het gebiedsproces een gebiedsfonds in te stellen. Ook de doelen voor natuurbeheer moeten in het gebiedsproces worden afgesproken.

Biodiversiteit

D66 blijft ook een groot voorstander van extra stimulering van de biodiversiteit. Dit gaat wat D66 betreft verder dan het natuurbeleid via de Natura 2000- en NNN-gebieden. De Natura 2000 doelen moeten worden gehaald. Systeemherstel in deze gebieden is nodig. Het aanwijzen van icon-soorten per gebied kan hierin een goede graadmeter zijn. D66 wil dat de provincie investeert in natuurvriendelijke bermen langs provinciale infrastructuur en andere gebieden waar de provincie direct of indirect verantwoordelijk is voor het beheer zoals de recreatieschappen. Samen met waterschappen worden natuurvriendelijke oevers aangelegd. Boeren moeten worden gestimuleerd de akkerranden kruidenrijk in te zaaien. Tot slot draagt de provincie waar mogelijk actief bij aan de verbinding tussen groen in de stad en groen buiten de stad, in natuurgebieden. Het programma 'Betrekken bij Groen' biedt die mogelijkheid en zetten wij door. Ook de

inzet van natuurvrijwilligers is en blijft nodig om onze natuurambities waar te kunnen maken. Hier stellen wij geld voor beschikbaar.

D66 is, naar het voorbeeld van andere provincies, voor het instellen van overgangszones, naast Natura 2000- en NNN-gebieden, zodat deze gebieden worden beschermd door bufferzones. D66 wil dat de provincie werkt aan een overgangsdefinitie, waaraan een mogelijke beheersubsidie kan worden verbonden. In de bufferzones kan geëxperimenteerd gaan worden met 'rewilding' (de natuur weer haar gang laten gaan).

Weidevogels

Noord-Holland herbergt een unieke maar bedreigde populatie weidevogels. Hoewel er de afgelopen jaren, mede op aandringen van D66, veel is geïnvesteerd in de bescherming van de Noord-Hollandse weidevogels, zien we dat de populatie nog altijd achteruit gaat. Dit onderstreept het belang van een scherpe handhaving van de Bijzonder provinciale Landschappen. D66 wil dat de provincie aansluit bij het 'Aanvalsplan Grutto'.

D66 blijft zich inzetten voor drie noodzakelijke maatregelen om verdere achteruitgang van de weidevogels te stoppen: een slimme gebiedsinrichting, een aangepast en natuurlijker maairegime en eventueel een effectieve verjaging van roofdieren waar noodzakelijk.

IJsselmeer, Markermeer, Waddenzee en Eem- en Gooimeer

Het IJsselmeer- en Markermeergebied is een uniek gebied in Europa, omdat het als foerageer- en verblijfsgebied voor trekvogels richting Scandinavië of Afrika dient. Daarnaast is het gebied van groot belang voor recreatie, drinkwatervoorziening, de energiesector (koelwater, windmolens), de scheepvaart en de industrie (spoelwater). De gebiedsagenda IJsselmeergebied heeft positief gewerkt voor de aanpak van de uitdagingen in dit grote gebied.

De Waddenzee als werelderfgoed is bijzonder én kwetsbaar. De provincies Groningen, Friesland en Noord-Holland hebben eerder al in “Wadden van Allure!” en in het Investeringskader Waddengebied

2016-2026 de ambities en opgaven op het gebied van economie en ecologie verwoord. Hoewel het Waddenfonds ten einde komt, wil D66 dat de doelen van het Waddenfonds blijven gehandhaafd. De Waddenzee toont aan dat ecocide (de grootschalige beschadiging, de vernietiging of het verlies van ecosystemen – ernstige schade aan de natuur die wijdverspreid of langdurig is) ook in Noord-Holland een onderwerp is. D66 Noord-Holland ziet daarom in de Waddenzee bij uitstek een gebied waar 'rechten voor de natuur' kunnen worden gerealiseerd. De provincie gaat hier samen met Groningen en Friesland nationaal en internationaal voor pleiten.

Uiteenlopende vogelsoorten komen naar het Eemmeer en het Gooimeer om te broeden of te foerageren. Voldoende rust is van cruciaal belang om het gebied voor vogels aantrekkelijk te houden. Dit botst met de behoefte aan recreatie in deze regio. D66 wil dat de maatregelen voor natuurherstel prioriteit krijgen en er alternatieven komen voor verstorende recreatie. Bijvoorbeeld door wel ruimte te geven aan zwemmen, roeien en zeilen, maar

gemotoriseerde watersport op een aantal plekken te beperken.

Bodemdaling in het veenweidegebied

Bodemdaling is een langzaam en niet altijd direct zichtbaar probleem. Toch zorgt bodemdaling voor het vrijkomen van veel CO₂. Bovendien wordt het karakteristieke veenweidelandschap en de daarmee samenhangende biodiversiteit ernstig bedreigd. D66 wil de bodemdaling verminderen en waar mogelijk stoppen.

D66 stelt de bescherming van veenweidegebieden voorop. Daarom wordt bij het bepalen van het waterpeil primair gekeken naar de mogelijkheden en eigenschappen van de grond. En geldt het uitgangspunt: 'functie volgt peil'. In samenwerking met waterschappen werkt de provincie aan betere handhaving van de waterpeilregels, waarbij geen afwijkingen om economische redenen worden geaccepteerd.

Essentieel in deze maatregelen is voor D66 dat er wordt gewerkt naar duidelijke doelen voor de CO₂ uitstoot die gepaard gaat met deze bodemdaling,

zodat alle spelers in het veld duidelijk weten waar zij aan toe zijn. Om deze doelen te bereiken wil D66 subsidies beschikbaar stellen.

Landbouw

De boeren in Noord-Holland weten op innovatieve en efficiënte wijze voedsel te produceren. Maar we moeten eerlijk zijn: de wijze waarop we op dit moment voedsel produceren heeft teveel negatieve effecten op het klimaat, de bodem, de waterkwaliteit en het milieu. Het moet radicaal anders! D66 streeft naar een duurzaam voedselsysteem dat goed is voor de omgeving, maar ook voor het verdienvermogen van de boer. De kosten van de verduurzaming moeten gelijk worden verdeeld over alle schakels van de keten: van boer tot consument. Ook de supermarkten, leveranciers (veevoeder, kunstmest, materieel) en banken moeten hun steentje bijdragen. Met de Voedselvisie hebben wij deze periode de overgang naar een duurzamer voedselsysteem ingezet. In de volgende periode zetten we dit voort en gaan we opschalen. We zetten daarbij in op diverse instrumenten zoals: RO-beleid (Ruimtelijke

Ordering beleid), subsidies, onderwijs, actief grondbeleid en kennisdeling.

D66 Noord-Holland wil dat iedere boer die zich verder wil ontwikkelen op het pad van verduurzaming, onafhankelijke ondersteuning kan krijgen. Zowel op teelt-technisch als bedrijfseconomisch en sociaalpsychologisch vlak. Experimenten en ervaringen worden niet alleen passief via de website boerenbusinessinbalans.nl gedeeld, maar zijn ook expliciet onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak.

Om ervoor te zorgen dat duurzaamheid loont vindt D66 dat maatschappelijke diensten (denk hierbij aan water- en natuurbeheer) betaald moeten worden.

D66 wil alle vrijwillige bedrijfsbeëindigingen, omschakelingen, extensivering direct benutten door het uitkopen van emissie- en productierechten. Opgekochte gronden kunnen onder voorwaarden worden uitgegeven of verpacht om andere boeren in de gelegenheid te stellen te extensiveren / natuurinclusief te boeren.

Het grondbeleid kan tevens worden ingezet voor de verduurzaming van de landbouw.

Natuurinclusieve (kringloop-)landbouw

Landbouw moet bijdragen aan het in stand houden van natuur. Daarom moet het onderhouden en bevorderen van een gezonde bodem als uitgangspunt dienen. In 2030 zijn daarom alle grondgebonden boerenbedrijven natuurinclusief.

In het bedrijfsproces van de boer worden de kringlopen zoveel mogelijk gesloten. Er wordt zo min mogelijk energie, grondstoffen en gewasbeschermingsmiddelen gebruikt en de restproducten worden weer terug in de keten gebracht.

Biologische landbouw

Een vorm van landbouw in overeenstemming met de natuur is biologische landbouw. Het is belangrijk dat het aandeel biologische landbouw in Noord-Holland groeit. D66 wil boeren daarbij helpen, door bijvoorbeeld het grondbeleid in te zetten. Ook wordt onderzocht of een vangnetfonds een goed

instrument is om omschakeling te bevorderen. Biologische boeren zijn de koplopers, waarvan andere boeren kunnen leren. Naast het aanbod moet de vraag naar biologische producten ook worden gestimuleerd.

Eiwittransitie

D66 stimuleert de eiwittransitie (de verschuiving van consumptie van dierlijke eiwitten naar (meer) plantaardige en alternatieve eiwitten). Twee derde van de gewassen die in Europa worden geproduceerd zijn bestemd voor veevoer. Dit is niet langer houdbaar. Het is veel efficiënter en duurzamer om gewassen te produceren die bestemd zijn voor menselijke consumptie.

Een gemiddelde maaltijd reist 30.000 km voordat het bij ons op het bord ligt, terwijl in Noord-Holland prachtige en voedzame producten geteeld worden. D66 bevordert daarom de consumptie uit de korte keten, zowel bij (primaire) producenten als bij andere betrokkenen in de keten, zoals supermarkten en consumenten.

De provincie geeft uiteraard zelf het goede voorbeeld met haar eigen inkoopbeleid. Deze is duurzaam en gericht op lokaal voedsel.

Agrarisch en natuuronderwijs

D66 Noord Holland is voorstander van meer agrarisch en natuuronderwijs in onze provincie. Onderwijs waarbij klimaatneutraal, dierwaardigheid en ecologisch draagkracht van de bodem en omgeving als uitgangspunt wordt genomen. In Noord-Holland wil D66 participatief onderzoek op dit terrein stimuleren en uitbreiden. Deelnemende boeren die hun kennis en ervaringen hierover delen worden hiervoor beloond.

Het thema gezond voedsel wil D66 toevoegen aan de Jongerenagenda van de provincie Noord-Holland in navolging van de educatieprogramma's Belastingbazen en Break-In-Box.

Perspectief voor de landbouw

D66 beseft dat deze omslag noodzakelijk, maar ook bijzonder complex is, gelet op de bestaande financierings- en productiesystemen in de agrarische

sector. D66 wil de omslag onder andere ondersteunen door bij pachtcontracten niet te streven naar winstmaximalisatie voor de provincie via de pachtprijzen (direct of via de terrein beherende organisaties), maar naar het behalen van klimaat-landschappelijke en biodiversiteitsdoelen op lange termijn. Pachtcontracten worden voor een langere periode afgesloten om meer zekerheid voor termijninvesteringen te bieden. De kortere, circulaire ketens willen we stimuleren met o.a. de inzet van Europese subsidies.

Niet-grondgebonden landbouw & tuinbouw

D66 staat positief tegenover zonering door agroparken voor bijvoorbeeld de teelt van gewassen. Hierop kunnen duurzame kringlopen en gesloten ketens tot stand gebracht worden. Er zijn in Noord-Holland al stappen gezet in de verduurzaming van de glastuinbouw. D66 ziet al mooie innovatieve oplossingen die glastuinbouw klimaatneutraal maken en streeft naar een glastuinbouw die 100% klimaatneutraal is. Ook ziet D66 mogelijkheden voor experimenten met wietteelt in de glastuinbouw.

Glastuinbouw kan leiden tot lichtvervuiling. De provincie gaat in gesprek met gemeenten om in bestemmingsplannen rekening te houden met overlast als gevolg van lichtvervuiling, zowel voor inwoners als natuur. Ook zorgt de provincie voor een prikkel om met innovaties lichtvervuiling te verminderen.

De Greenports kunnen een belangrijke rol spelen in de transitie. D66 wil hun krachten hiervoor benutten en voor stelt onder die voorwaarden geld ter beschikking.

Vrijkomende agrarische bebouwing

In gevallen van vrijkomende agrarische bebouwing zoals schuren en loodsen, pleit D66 voor een sloopfonds, zodat het oorspronkelijke landschap en natuur kan worden hersteld.

Daarnaast moet het makkelijker worden om vrijkomende agrarische bebouwing te herbestemmen of herontwikkelen, bijvoorbeeld voor recreatie of woon-zorg concepten, waarbij een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit een randvoorwaarde is.

Dierenwelzijn & provinciaal faunabeheer

Jaarlijks worden er grote hoeveelheden dieren gedood uit naam van schadebestrijding. We zetten in op de preventie van schade om te voorkomen dat we achteraf dieren moeten doden. Er wordt intensief samengewerkt met diverse kennisinstituten op het gebied van dierplaagbeheersing om overlast en dierenleed te voorkomen. Het gebruik van gif wordt zoveel mogelijk teruggebracht om te voorkomen dat dit ons ecosysteem belast.

D66 is voorstander van gereguleerd beheer van diersoorten die anders flink groeien in populatie, zoals ganzen en de Amerikaanse rivierkreeft. Bij voorkeur gebeurt dit wat D66 betreft altijd op een diervriendelijke manier, zodat onnodig dierenleed wordt voorkomen. D66 is voorstander van een verhoging van het eigen risico in het provinciale faunabeheer. Daarnaast stellen wij geld ter beschikking voor de bestrijding van de invasieve exoten.

Ook in Noord-Holland vragen natuur, samenleving en politiek om behoud en uitbreiding van biodiversiteit, o.a. door reductie van CO₂-, stikstof- en andere

emissies. Met als doel een goede bodemkwaliteit, schoon water, schone lucht, een aantrekkelijk landschap, meer dierenwelzijn en bovenal een goede volksgezondheid. Met D66 in het college in Noord-Holland zijn de afgelopen jaren al belangrijke stappen gezet, door het vaststellen van doelen en per gebied regie te pakken samen met de n(gebiedsprocessen). De gebiedsgerichte aanpak was in eerste instantie gericht op realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Inmiddels wordt dit breder getrokken in het Nationaal Programma Landelijk Gebied, want de uitbreiding van het NNN, het terugdringen van stikstofemissies, de landbouwtransitie, de doelen voor de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) en het klimaat kunnen niet los van elkaar gezien worden. De komende periode is essentieel om deze ingeslagen weg voort te zetten en een sterke natuur te realiseren.

Schoon water, gezonde lucht en ruimte voor stilte

Naast groen zijn schoon water, gezonde lucht en ruimte voor stilte van levensbelang. Helaas hebben veel Noord-Hollanders last van geluidsoverlast en

worden zij te veel bloot gesteld aan schadelijke stoffen door infrastructuur en industrie. De plekken waar het echt stil is verdwijnen.

Ook de waterkwaliteit is in Noord-Holland op veel plekken ondermaats, terwijl we schoon en veilig water nodig hebben om te drinken, voedsel te produceren en te recreëren. Daarnaast staat de aanvoer van water naar Noord-Holland onder druk, door klimaatverandering. We hebben in Noord-Holland te maken met verdroging, verzilting en is er op sommige momenten juist wateroverlast. Dit is niet goed voor de natuur en de voedselproductie. D66 Noord-Holland wil dat de kwaliteit van ons water fors wordt verbeterd, in lijn met de KRW-doelen (Kaderrichtlijn Water-doelen). Bovendien moeten we slimmer om gaan met water, zodat we tekorten in de toekomst voorkomen.

Dit gaat D66 doen:

- We scherpen de milieunormen aan tot het door de Wereldgezondheidsorganisatie voorgeschreven minimumniveau.

- De Omgevingsdiensten (OD's) moeten voldoende middelen en capaciteit hebben voor het verlenen van vergunningen en de handhaving.
- Er moet alles aan gedaan worden om de KRW-doelen op tijd te halen.
- Er moet een visie opgesteld worden over omgang met verzilting en droogte.
- We stimuleren innovatieve oplossingen voor ondernemers om water op te slaan.
- De milieuvergunningen worden beter gehandhaafd op waterkwaliteit.

Waterkwaliteit

De doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) voor 2027 gaan we niet halen. Daarmee loopt Nederland kans op boetes en dreigt na de klimaat- en stikstofcrisis een 'watercrisis'. D66 Noord-Holland vindt dat de provincie er alles aan moet doen om de KRW doelen te halen. Eventuele kosten voor deze maatregelen worden wat D66 betreft volgens het principe 'de vervuiler betaalt' gespreid.

De provincie moet op basis van de milieuwetten meer handhaven op waterkwaliteit met behulp van de

omgevingsdiensten. De provincie moet actief via haar eigen gronden en pachtconstructies het grondwater beschermen, door bijvoorbeeld het gebruik van bewezen schadelijke stoffen te verbieden. Ook moet de provincie actief pleiten voor de bescherming van waterkwaliteit, bijvoorbeeld bij het rijk en de Europese Unie.

D66 pleit voor een provincie die blijvend investeert in natuurvriendelijke oevers. Waar noodzakelijk, treedt de provincie op tegen invasieve exoten die de kwaliteit en doorstroming van water kunnen schaden. Verder wil D66 dat de provincie de komende periode een strategie bepaalt voor de omgang met perioden van droogte en verzilting in Noord-Holland.

Waterkwantiteit

Door de opwarming van de aarde, smeltende gletsjers en verdamping van ons eigen grondwater, staat de toevoer van water naar onze provincie onder druk. Door klimaatverandering zal dit probleem toenemen. D66 wil dat Noord-Holland actief de dialoog oppakt met andere provincies,

waterschappen en andere spelers, om zo bewustzijn te vergroten en tijdig dit probleem aan te pakken.

In het waarborgen van de waterkwantiteit, voorziet D66 een belangrijke rol voor Noord-Hollandse boeren en ondernemers. De provincie ondersteunt daarom innovatieve oplossingen van ondernemers om water te besparen en op te slaan. D66 heeft daarnaast de ambitie om naar een regionaal waterpact toe te werken, waarin alle belanghebbenden samenwerken om mogelijke schaarste eerlijk te verdelen.

De provincie maakt in de ruimtelijke ordening zorgvuldige afwegingen tussen bijvoorbeeld de opslag van zoet water en realisatie van geothermie.

De droogte gedurende de zomers worden door klimaatverandering steeds langer en intenser. D66 vindt dat de provincie beter kan acteren op deze droogte, door een droogtevisie op te stellen in samenwerking met de waterschappen. Hierbij is het ook van belang dat water langer in het gebied vastgehouden kan worden. Met sportclubs wordt beter samengewerkt om natuur te versterken rond de velden, inclusief een aanpak van droogteproblematiek op en rond de velden.

Waterveiligheid

Aanhoudende droogte, steeds extremer weer en de stijgende zeespiegel maken laaggelegen delen van Noord-Holland kwetsbaar voor klimaatverandering. D66 Noord-Holland is daarom voor een scherpe blik van de provincie op waterveiligheid. In de woningbouwopgave betekent dit dat men klimaat-adaptief en waterveilig bouwt. Dit kan daarom betekenen dat bouwen op plekken waar de bodem rap daalt, niet wenselijk is. Waar mogelijk denkt de provincie actief mee in oplossingen, zoals bloemrijke dijken om de grond van dijken robuust te houden.

De afgelopen periode, met D66 in het college, zijn de dijken tussen Hoorn en Amsterdam succesvol aangepakt, zodat de waterveiligheid gegarandeerd blijft in de verschillende gebieden.

Democratische waterschappen

De waterschappen worden publiek bestuurd. Een dergelijk bestuur zou daarom een eerlijke representatie moeten zijn van de samenleving en de democratische stem van Noord-Hollandse inwoners. D66 is daarom voor een verdere democratisering van

de waterschappen, en een volledige afschaffing van de geborgde zetels.

Schone lucht, leefbaarheid en stilte

Een gezonde omgeving is van levensbelang. In delen van de provincie – zoals de IJmond en rondom Schiphol – maken bewoners zich terecht zorgen om hun gezondheid. Zij worden blootgesteld aan schadelijke stoffen, fijnstof en geluid. We gaan de bestaande normen aanscherpen tot het door de Wereldgezondheidsorganisatie voorgeschreven minimum. Ook zien we toe op de naleving van het Schone Lucht Akkoord (SLA).

Er is alleen toekomst voor Tata Steel in de provincie Noord-Holland als het bedrijf groener wordt. De route naar groen staal moet zo kort mogelijk zijn. Wij blijven ons sterk maken dat de afspraken die hierover zijn gemaakt met verschillende partijen worden nageleefd.

Stilte is van groot belang voor de flora en fauna. D66 wil dat de Noord-Hollandse stiltegebieden

beschermd blijven en dat activiteiten als vuurwerk afsteken en jagen verboden zijn in deze gebieden.

Omgevingsdiensten

D66 Noord-Holland staat voor stevige en onafhankelijk milieu-inspecties. Dat kan alleen met Omgevingsdiensten die over voldoende menskracht en middelen beschikken. Met onze ambities voor een duurzame en gezonde omgeving zal het belang van de uitvoeringskracht van de Omgevingsdiensten alleen maar toenemen. Want willen we onze economie omvormen naar een duurzame en circulaire economie, dan zijn Omgevingsdiensten cruciaal om de noodzakelijke vergunningen tijdig en vakkundig af te geven. De Omgevingsdiensten zijn ook van belang om te zorgen dat er meer gedaan wordt aan energiebesparing. D66 Noord-Holland vindt dat dit beter moet om zo ook bij te dragen aan onze CO₂ reductie doelen. Omgevingsdiensten zijn ook van belang om te zorgen dat de waterkwaliteit niet verder achteruitgaat. Dit onderwerp zal de komende jaren actueler worden nu de doelstelling van de KRW steeds dichterbij komt.

Tata Steel: gezondheid als hoofdzaak!

Tata Steel is een oud bedrijf (sinds 1918) dat werk geeft aan circa 9.000 mensen en waarvan veel andere bedrijven afhankelijk zijn. Het bedrijf is in de IJmond regio (150.000 inwoners) gesitueerd. Het evenwicht tussen de diverse belangen is zeer kwetsbaar; het is moeilijk om allen op dezelfde lijn te krijgen.

Tata Steel werkt in, voor een groot deel, slecht onderhouden gebouwen en met verouderde installaties. Het bedrijf is bezig met milieu- en toekomstbestendig ondernemen: door middel van nieuwbouw en Roadmap+ probeert het zo aan de nieuwe, vereiste milieunormen te voldoen. Wat D66 betreft wordt het tijd dat de gezondheid van zowel inwoners als van werknemers op één komt te staan! Dat is nu niet het geval: volgens het meeste recente gezondheidsrapport van het RVIM worden mensen in de regio vaker ernstig ziek dan in andere regio's in Nederland. D66 wil dat het bedrijf gehoor geeft aan de terechte zorg van de inwoners en van de IJmond gemeenten en dat het samen met de provincie en het rijk gezondheid de eerste prioriteit geeft!

Banen van de toekomst

Economie en arbeidsmarkt

Noord-Holland heeft onder meer door de goede bereikbaarheid, aanwezigheid van havens, luchthaven, veel kennis-, onderwijs en cultuurinstellingen een goed vestigingsklimaat. Sectoren als life science & health, cultuur, energy en agri & food zijn sterk vertegenwoordigd in onze provincie. Daarnaast hebben we veel innovatieve MKB'ers. Ondernemers zijn belangrijk voor de economie en werkgelegenheid, maar vervullen ook een sleutelrol bij maatschappelijke veranderingen als de energietransitie, de woningbouwopgave, de verandering van het voedselsysteem en de omslag naar een circulaire economie. Duurzaam ondernemerschap moeten we daarom koesteren en stimuleren. In een economie die vervuult investeert de provincie niet!

D66 vindt dat economische groei belangrijk is, maar wel binnen de grenzen van de planeet. De provincie stimuleert daarom innovatief, duurzaam en circulair

ondernemerschap. In het economisch beleid leggen wij met nadruk een verband met andere opgaven, zoals klimaat, stikstof en de transitie van de landbouw.

Door de huidige manier waarop wij goederen en voedsel produceren, consumeren en vervolgens vaak weer vernietigen raken grondstoffen op en belasten wij het milieu en klimaat. Dit is niet langer houdbaar. D66 streeft naar een circulaire economie; een economie waarin geen grondstoffen worden verspild. Het afval van een ondernemer kan de grondstof van een ander zijn. Ons doel is dat de hele Noord-Hollandse economie in 2050 circulair is. Een circulaire economie is goed voor het klimaat, de natuur, biodiversiteit en de leefomgeving, maar ook voor de ondernemers en aandeelhouders. Het is niet alleen noodzaak, maar biedt ook kansen. D66 zorgt ervoor dat Noord-Hollandse ondernemers deze kansen kunnen grijpen.

Naast het bieden van een lange termijnvisie is de provincie een kennismakelaar en verbinder. Samenwerking tussen bedrijven wordt tot stand gebracht en de provincie deelt haar kennis met

gemeenten, bewoners en bedrijven, zodat deze verleid worden circulaire keuzes te maken. De provincie levert ook een financiële bijdrage door middel van de duurzaamheidsfondsen. Door de inzet van Europese middelen kan een zelfversterkend effect ontstaan. D66 wil dat de provincie gemeenten faciliteert in hun ambitie om hun activiteiten circulair te maken.

Op dit moment wordt de (groene) groei van de economie belemmerd door netcongestie en door een ernstig tekort op de arbeidsmarkt. Ook aan die opgaven werkt de provincie.

Dit doen we:

- In 2050 is de gehele Noord-Hollandse economie circulair.
- Er komt voldoende fysieke ruimte voor (circulair) ondernemerschap in de provincie.
- Er moet een ondernemersloket komen voor het beter benutten van fondsen om circulair te worden.

- De MKB-instrumenten worden voortgezet, zoals PIM NH en GO NH! en de regionale ontwikkelingsmaatschappij ROMInwest.
- Werklocaties worden verduurzaamd.
- Sociaal ondernemerschap wordt gestimuleerd.
- De havens worden vergroend.
- Ondernemers worden bij verduurzamingsvraagstukken ondersteund.
- Een komt een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.
- Problemen op het elektriciteitsnetwerk worden opgelost.
- Samen met onze partners gaan we werken aan een vitale arbeidsmarkt.
- Campusvorming wordt bevorderd.

MKB-instrumenten

Veel duurzame en circulaire ondernemers hebben moeite met het vinden van de juiste financiering. In de afgelopen 3 jaar heeft PIM (een initiatief van provincie Noord-Holland uitgevoerd door het samenwerkingsverband KplusV, Innovate Today en ACE) 385 ondernemers geholpen met

financieringsvraagstukken. D66 wil dat dit programma in de komende vier jaar wordt voortgezet. Met de in oktober 2021 opgerichte regionale ontwikkelingsmaatschappij ROMINwest, met een fonds van 160 miljoen, doen we ook (samen met gemeenten en het ministerie van EZK) investeringen in innovatief, duurzaam en circulair ondernemerschap. Voor circulair ondernemerschap willen wij dat GO!-NH (een serie groeiversnellingsprogramma's van de provincie dat startups en MKB'ers ondersteunt bij het op de markt brengen en opschalen van innovatieve producten en diensten op het gebied van duurzaamheid) wordt voortgezet.

Naast innovatie en verduurzaming is het belangrijk dat ondernemers gestimuleerd worden op een sociale wijze te innoveren, bijvoorbeeld door mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt of nieuwkomers aan het werk te helpen. D66 wil daarom kijken of er een speciaal programma kan komen voor sociaal ondernemerschap, binnen de bestaande regelingen of daarbuiten.

Binnen verschillende overheidslagen zijn de afgelopen jaren veel instrumenten, subsidies, programma's en fondsen voor ondernemers ingesteld. D66 vindt het belangrijk dat deze instrumenten door alle ondernemers eenvoudig worden gevonden. Daarom zorgen wij dat er een (fysiek) loket komt waar alle ondernemers terecht kunnen met vragen over innovatie en verduurzaming, inclusief de financiering daarvan. Innovatieve startups en MKB'ers worden niet alleen geholpen bij het vinden van financiering, maar ook bijvoorbeeld bij het opbouwen van een organisatie.

Werklocaties

De druk op de ruimte is groot in Noord-Holland. Naast ruimte voor woningbouw en de energietransitie is het belangrijk dat er ruimte blijft bestaan voor bedrijven. Door multifunctioneel ruimtegebruik en gemengde woon-werk-milieus kan ruimte op een efficiënte manier worden gebruikt. Er moet echter ook voldoende ruimte zijn voor bedrijventerreinen in een hoge milieucategorie, nu deze ruimte noodzakelijk is voor de circulaire economie en de energietransitie.

De provincie Noord-Holland blijft wat D66 betreft ruimte bieden voor grootschalige vestigingen van bijvoorbeeld transportbedrijven, datacenters en glastuinbouw, maar wel onder strenge voorwaarden. Zo worden clusters aangewezen waar zij zich kunnen vestigen, stellen wij eisen aan energie- en watergebruik en worden de gebouwen landschappelijk ingepast en multifunctioneel gebruikt.

Bedrijventerreinen vormen een groot deel van de gebouwde omgeving en ondernemers en werknemers besteden een groot deel van hun tijd op die werklocaties. Daarom is het belangrijk dat bedrijventerreinen duurzaam zijn en een prettige plek om te werken. Wij stimuleren daarom – ook financieel – verduurzamingsmaatregelen, oplossingen voor netcongestie en maatregelen ten behoeve van de verbetering van de biodiversiteit op bedrijventerreinen.

Groene havens

De Noord-Hollandse havens worden getransformeerd van fossiele havens naar groene havens waarin duurzame energie wordt opgewekt en grondstoffen

worden gerecycled. De havens van IJmuiden en Den Helder kunnen de waterstofhub van Europa worden. 'In het maritiem cluster werken Koninklijke Marine, gemeente Den Helder en provincie samen aan gebiedsvisie. De provincie gaat hier een actieve trekkende rol spelen met als doel om jarenlang durende discussie te doorbreken. De circulaire economie biedt volop kansen voor de havengebieden aan het Noordzeekanaal om zich te ontwikkelen tot een grondstoffenknooppunt, tot het verduurzamen van de agrarische productie, de logistiek en de gebouwde omgeving en het uitbreiden en verknopen van warmte- en koudenetten en smart grids. Door clustering van bedrijven kunnen we de onvermijdelijke transportbewegingen beperken.

Dit proces genereert nieuwe duurzame bedrijvigheid. Een flink deel van de (industriële) bedrijvigheid zal veel energie stoppen in de omslag naar een circulaire economie. Waar bedrijven deze omslag niet kunnen maken, wordt hulp geboden bij herstructurering.

Arbeidsmarkt

Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt. Alleen al voor de energietransitie zijn er duizenden mensen extra per jaar nodig in Noord-Holland. Vooral het vinden van technisch personeel is lastig, maar alle sectoren kampen met personeelsgebrek. D66 streeft naar een wendbare en inclusieve arbeidsmarkt. De provincie moet hier (gezaamenlijk met gemeenten, UWV, werkgevers & werknemers en kennis- en onderwijsinstellingen) een regisserende rol pakken, maar wel gekoppeld aan de eigen doelen zoals de energietransitie en de woningbouwopgave.

D66 wil dat er structureel geld wordt vrijgemaakt voor arbeidsmarktbeleid. Het Manifest Werken & Ontwikkelen biedt een goede basis en kan verder uitgevoerd worden. Bij de financiering van projecten op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs is het belangrijk dat meerdere onderwijsniveaus meedoen en bij voorkeur ook het bedrijfsleven.

D66 gaat zorgen voor voldoende technisch personeel. Daarbij richten we ons niet primair op diploma's, maar op vaardigheden. Dit doen we onder andere door:

- Techniekpromotie bij kinderen;
- Het stimuleren van zij-instroom;
- Het activeren van het onbenut arbeidspotentieel;
- Samenwerking met andere Europese landen waar een hoog werkloosheidspercentage is;
- Implementatie van de vaardighedenbenadering van House of Skills.

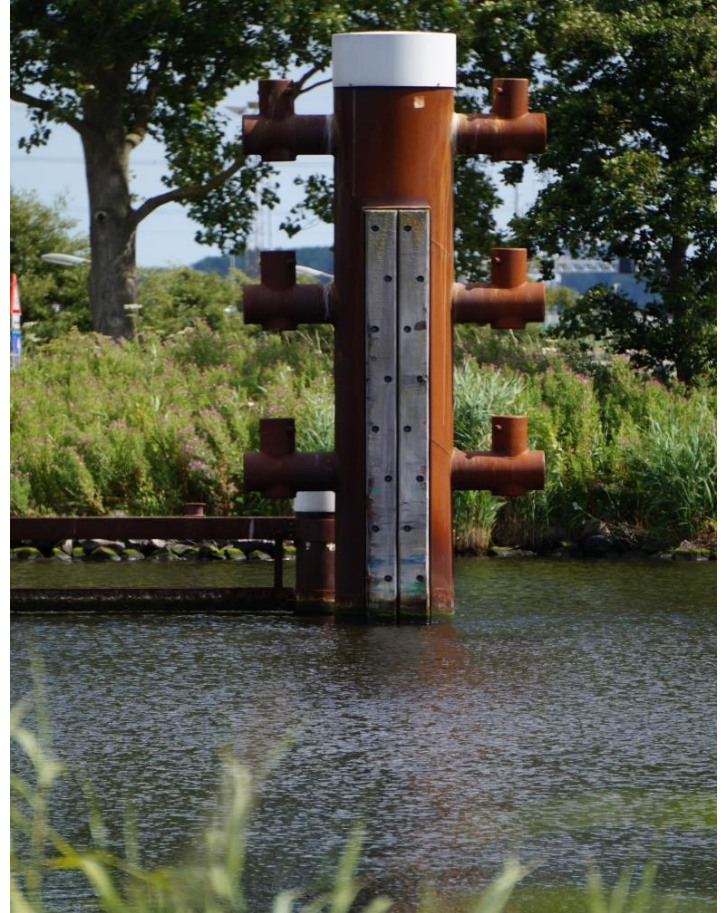
Voor iedereen die een baan in de techniek of energietransitie wil, moet er een loket in Noord-Holland zijn waar hij/zij zich kan melden. Ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt moeten we betrekken en kansen geven. Ze zijn hard nodig.

Campusvorming

Op een campus werken kennis- en onderwijsinstellingen van verschillende niveaus (MBO, HBO en WO) samen met bedrijfsleven en overheden aan maatschappelijke opgaven.

Voorbeelden van bestaande campussen zijn: Techport in de IJmond, Energy & Health Campus in Petten en Techlands in de Zaanstreek. De provincie faciliteert een provincie-dekkend ecosysteem van campussen en subsidieert campusvorming. In de

volgende periode komt er in ieder geval een Energie campus en een Voedselcampus bij. Ook de mediacampus in Hilversum heeft de steun van D66.

Slimme steden & sterke kernen

Wonen

Het woningtekort raakt alle Noord-Hollanders. Teveel mensen in onze provincie kunnen geen passende woning vinden. In steden stijgen de prijzen naar grote hoogtes, terwijl in dorpen veel starters geen eerste huis kunnen bemachtigen, door gebrekkige doorstroom. De provincie moet als ruimtelijk regisseur een belangrijke rol spelen in het oplossen van het woningtekort. Daarom wil D66 dat de provincie meer regie naar zich toe trekt en de woningbouw zo versnelt. Daarnaast staat voor D66 de kwaliteit van wonen voorop. Zowel in een duurzame woning als een fijne leefomgeving met bijvoorbeeld groen dichtbij huis om van te genieten.

Dit gaat D66 doen:

- Bouwen voor de juiste doelgroep: bij nieuwe ontwikkelingen wordt eerst getoetst of de geplande ontwikkeling past bij de vraag.

- Groen behouden: bij nieuwbouw, en er ruimte bij geven voor meer groene voorzieningen.
- Binnenstedelijk bouwen: het is het uitgangspunt om het landschap en erfgoed te beschermen.
- Duurzaam bouwen: nieuwe woningen zijn klimaatadaptief en tenminste energie-neutraal, maar liever energie-positief en met circulair materiaal gebouwd.
- Fijn wonen: in de planning van woningbouw wordt rekening gehouden met sociale voorzieningen, zoals horeca en openbaar groen.
- Passend wonen: prestatieafspraken met gemeenten om doorstroming te bevorderen.
- Bereikbaar wonen: door vooral in te zetten op duurzame mobiliteit. Goede OV-verbindingen en fietsbereikbaarheid hebben daarom prioriteit voor D66. Zo houden we onze provincie groen en de steden leefbaar.

Vraag gestuurd bouwen

D66 wil dat er bij nieuwe ontwikkelingen eerst goed getoetst wordt dat de geplande ontwikkeling past bij de vraag die er is. Appartementen, tussenwoningen

of vrijstaande woningen? Een kritische blik vooraf, zodat met in acht neming van demografische veranderingen, passend en flexibel gebouwd wordt voor de juiste doelgroep op die locatie. Lokaal maatwerk en experimenten met nieuwe vormen van duurzame ontwikkeling van woningen, zoals o.a. Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en wooncoöperaties, stimuleren.

Wonen boven het Noordzeekanaalgebied

In de noordelijke gemeenten van Noord-Holland is geen sprake van een dusdanige bevolkingsgroei dat veel grootschalige woningbouw nodig is. Toch kunnen jongeren vaak geen woning vinden in hun eigen dorp. Daarom is doorstroming een belangrijk onderdeel van het oplossen van het woningtekort in Noord-Holland Noord.

D66 ziet veel kansen voor woningbouw rond de OV-knooppunten van Uitgeest, Heerhugowaard en Hoorn. In steden zoals bijvoorbeeld Alkmaar zien wij bovendien ruimte voor meer hoogbouw en verdichting. Naar voorbeeld van de ladder van duurzame verstedelijking, kan in sommige gemeenten

bouwen buiten de bestaande dorpskernen of stadsgrenzen een noodzaak zijn. D66 wil dit alleen toestaan als nut en vraag worden aangetoond én rekening wordt gehouden met natuur(compensatie) en landschappelijke kwaliteit.

Daarnaast is er in Noord-Holland Noord en in gemeenten als Hollands Kroon behoefte aan woonarrangementen voor tijdelijke huisvesting van personeel in verband met de bouw van datacenters, de realisatie van projecten rond de Afsluitdijk en voor seizoenarbeiders in de agrarische sector. D66 blijft zich ook deze periode voor fatsoenlijke huisvesting van deze groep inzetten.

Wonen in de metropoolregio Amsterdam

De druk om woningen te bouwen in de metropoolregio Amsterdam is groot. Van Hoofddorp tot Purmerend en van Haarlem tot de Gooi en Vechtstreek : de woningprijzen stijgen naar onbetaalbare hoogten. In de metropoolregio liggen momenteel al plannen om op grote schaal woningen te realiseren. D66 wil dat de provincie in afstemming

met het rijk de regie voert voor de woningbouw in Noord-Holland en daarop toeziet.

In sommige delen van de omgeving rond Schiphol, is wonen niet mogelijk vanwege geluids- en milieunormen. Overlast en de onmogelijkheid te bouwen leidt tot leefbaarheidsproblemen in meerdere plekken rond de luchthaven en met name in de direct omgeving in plaatsen als Aalsmeer en Kudelstaart, Uithoorn, Rijsenhout en overige plekken in de Haarlemmermeer en Buitenveldert. Alsook in Castricum, Uitgeest en vele andere plekken in Noord-Holland. De leefbaarheid staat hier onder grote druk door het verdwijnen van essentiële voorzieningen zoals scholen en sportverenigingen en vermindering van de woningwaarde. Gelet op de klimaat- en stikstofcrisis in Nederland, acht D66 het niet verantwoord dat Schiphol verder groeit. Gereserveerde ruimtecontouren voor verdere groei van Schiphol moeten daarom verdwijnen. Waar dit niet mogelijk is, werkt de provincie voor een uitzondering voor bijzondere woningen, zoals bijvoorbeeld extra geïsoleerde studentenwoningen.

Verder wil D66 op zoek naar een nieuwe balans tussen wonen en noodzakelijke economische bedrijvigheid. In de havengebieden en op bedrijventerreinen moet ruimte blijven voor economische activiteiten. Voor de klimaattransitie en circulaire economie en de opslag van waterstof moeten voldoende ruimte zijn. Bij de veiligheidsregels moet daar rekening mee worden gehouden (hogere risicocontouren) die noodzakelijk zijn voor de opslag van waterstof.

Starters, sociale huur en statushouders

Op dit moment kent Noord-Holland nog grote verschillen tussen gemeenten in het percentage sociale huurwoningen. We willen de volgende periode het gesprek aangaan met gemeenten die nog erg achterlopen. D66 is voorstander van minimaal 30% sociale woningbouw en meer middenhuur/koop. Daarnaast hebben de veiligheidsregio's de opgave gekregen statushouders te huisvesten. D66 pleit voor een provincie die scherp en eerlijk toeziet op het nakomen van deze afspraken. Van gelijke verdeling kan worden afgeweken wanneer grotere gemeenten

vrijwillig een groter aandeel van de statushouders huisvesten.

Bouwen, en groen behouden

We kunnen in de woningvraag grotendeels voorzien binnen de steden en dorpen. Bouwen buiten het huidige stedelijk gebied is zodoende secundair. D66 wil daarom het kwetsbare open groene landschap van Noord-Holland behouden. Dit open landschap heeft Noord-Holland heel hard nodig voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en recreatie. Door het behoud van het groen in en om de stad, zorgt D66 ervoor dat iedere inwoner van Noord-Holland binnen tien minuten in het groen kan recreëren.

Echter, binnen de steden kan niet op alle plekken op korte termijn gebouwd worden. De provincie biedt hulp aan gemeenten om bouwlocaties planologisch bouwklaar te maken en helpt gemeente procedures te versnellen, zodat de schop daadwerkelijk de grond in kan. Dit vereist investeringen, die de provincie zal doen.

In veel centra in Noord-Holland staan winkelpanden en kerken leeg, terwijl er veel vraag is naar woningen

in centra en kernen. De provincie ondersteunt gemeenten bij de transformatie van winkels naar woningen, met kennis en middelen. Het programma Wonen voor Winkels zetten wij voort. Hiermee kunnen op termijn meer dan 20.000 woningen worden gerealiseerd.

Duurzaam bouwen

Naast het uitgangspunt om mensen te laten wonen op een zelfgekozen plek, wil D66 ook dat ze in een toekomstbestendige woning wonen. Dat betekent dat de huizen in Noord-Holland bijdragen aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen.

Voor alle nieuw gebouwde woningen in Noord-Holland moeten de uitgangspunten zijn: inzet op Circulair Bouwen, Nul-op-de-meter woningen, meer gebruik van bio-based materialen, inzet op Natuur-inclusief Bouwen, uitfasering van materialen met hoge CO2 en stikstofemissies en de introductie van het materialenpaspoort/materialendossier voor het hergebruik van (eind)sloopmaterialen en -producten. Om klimaatadaptief te bouwen moeten we in samenspraak met de waterschappen goed onze

plannen tegen het licht houden en zo nodig aanpassen.

Groen wonen en bouwen, fijn wonen

We willen in Noord-Holland wonen in steden en dorpen die aangenaam en veiliger zijn voor de mens en de natuur. Tussen steden komt meer groen, in de steden en dorpen ook. Een gebrek aan groen veroorzaakt hittestress en gezondheidsproblemen. Door schaduw van bomen en groene daken blijft de stad koeler en daardoor blijven mensen gezonder en actiever. Ook leven we in balans met water. Daarnaast moet gewerkt worden aan een oplossing voor de ruimte die de auto in beslag neemt in de openbare ruimte.

Ruimte voor groen en blauw reguleert de temperatuur, maakt plaats voor dieren en vermindert de kans op wateroverlast. In de komende jaren moeten we de nieuwbouw en bestaande bouw daarop inrichten. De inrichting van de publieke ruimte moet integraal benaderd worden, zodat hitte-eilanden worden voorkomen. Bij de inrichting van de

publieke ruimte speelt de impact van en op het klimaat een belangrijke rol.

De provincie stimuleert innovatie om steden groener te maken. In het Masterplan Wonen wordt een verplichting opgenomen om bij (grootschalige) woningbouwprojecten een aantal hectares nieuw groen te realiseren ten behoeve van biodiversiteit en recreatie, en zo mogelijk aangevuld met bouwkundige voorzieningen.

Passend wonen

Regulering is op de woningmarkt minstens zo belangrijk als de bouw van nieuwe woningen. De gemiddelde Nederlander woont op meer vierkante meters dan mede-Europeanen. Bovendien groeit het gemiddelde aantal vierkante meters waarop de Nederlander woont de afgelopen decennia fors. Senioren blijven steeds langer zelfstandig thuis wonen. Dat beperkt

de groeiende zorgkosten voor de samenleving, maar zorgt ook voor een gebrek aan vrijkomende eengezinswoningen. Daarom ondersteunt de

provincie kleinere gemeenten bij het realiseren van een groter aanbod aan aantrekkelijke seniorenwoningen zoals woonzorgcomplexen. Dat is niet alleen fijn voor senioren die een passende woning zoeken in hun dorp, maar ook goed voor starters met kinderen. De provincie wil ook harde resultaatafspraken maken over doorstroming met regio's en gemeenten.

Bereikbaar wonen

Mobiliteit en wonen gaan hand in hand. Het is belangrijk dat Noord-Hollanders zo duurzaam, gemakkelijk en snel mogelijk naar het werk kunnen. Goede ontsluiting van woningbouw is essentieel voor de aantrekkingskracht van nieuwe woonlocaties. Hierbij staat voor D66 voorop dat de provincie duurzaam vervoer prioriteit geeft. Er wordt ruimte ingecalculiseerd voor OV verbindingen. De provincie investeert verder in fietsverbindingen, specifiek in snelfietsroutes.

Aantrekkelijk wonen

D66 wil het bijzonder provinciaal landschap als beschermingsregime behouden. De totale kwaliteit en

omvang van dit landschap mag niet achteruit gaan. Het zorgt ervoor dat wij in Noord-Holland aantrekkelijk kunnen wonen. De ARO (adviescommissie ruimtelijke kwaliteit) en de PARK (provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit) blijven bestaan. Zij spelen een belangrijke onafhankelijke rol bij het toetsen van ruimtelijke plannen en daarmee bij het behouden en versterken van ons landschap.

Mobiliteit

Pak je vandaag de fiets, de bus, de pont, de trein, auto of benenwagen, als je ergens naartoe wilt? Straks misschien wel de elektrische step of ander innovatief vervoer! Daar sta je vaak niet eens bij stil. Je gaat en staat waar je wil. Zonder mobiliteit kan je echter niet fijn wonen, zonder bereikbaarheid zijn er geen bedrijven en geen banen. Tegelijkertijd maken toenemende aantallen inwoners steeds meer reiskilometers, steeds meer drukte en files. Infrastructuur voor auto's neemt traditioneel veel ruimte in en gaat ten koste van de leefbaarheid van de omgeving. Steeds meer elektrische fietsen maken dat de huidige fietsinfrastructuur niet meer voldoet. In het klimaatakkoord is een heldere afspraak gemaakt

om het aantal zakelijke (auto)kilometers landelijk met 8 miljard terug te dringen vóór 2030. Dat vraagt slimme oplossingen.

De afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat reisgedrag snel kan veranderen. Door thuis- en flexibel werken, stijgende energieprijzen en verbeterd vervoersaanbod is er een momentum ontstaan om te investeren in de meest wenselijke vormen van vervoer. Vormen die zo min mogelijk belasting geven op de ruimte en de leefomgeving en ook een veilige, comfortabele en betrouwbare reis van deur tot deur kunnen bieden.

D66 wil:

- Inzetten op de 'ladder van duurzame mobiliteit' (zie kader): zo laag mogelijk

op de ladder en zo duurzaam mogelijk, ook als een hoge stap zoals vliegen noodzakelijk is.

- Eerst een plan voor bewegen, dan bouwen. Met een snelfietsverbinding of al vroeg OV in
- een nieuwe wijk, kiest men minder de auto.
- 'Niet reizen' stimuleren door samen met werkgevers te zorgen voor een goede digitale infrastructuur. En ook om pieken in de spits te spreiden.
- Vervoersonderzoek is onderdeel van de aanpak op ons mobiliteitsgedrag, om te kunnen sturen op gewenste mobiliteit.
- Het OV dient op meer plekken een volwaardig alternatief te zijn voor de auto. Daarom zetten we in op uitbreiding en verbetering van OV-knooppunten. D66 wil lef tonen door te investeren vóór de vraag uit. Van bestaande knooppunten wordt de kwaliteit verbeterd.
- Wij investeren in alle vormen van actieve mobiliteit, voor gezondheid, doorstroming en als klimaatmaatregel, en zorgen voor een infrastructuur die dat mogelijk maakt. Dit vergt

herverdeling van de openbare ruimte en een voorrangspositie voor duurzame mobiliteit.

- De openbare ruimte moet sociaal veilig zijn en toegankelijke vervoersopties bieden voor mensen met een beperking.

Een duurzaam en innovatief mobiliteitsbeleid

De vastgestelde actieagenda Actieve Mobiliteit wordt snel uitgevoerd, waarbij wij zoveel mogelijk proberen om verplaatsingen op korte afstanden (tot 15 km) zonder auto te laten plaatsvinden. Beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur zijn uitermate geschikt om concreet te werken aan de ambities op het gebied van de energietransitie en de circulaire economie.

Daarom wil D66 meer aandacht voor:

- Energiebesparing en materiaalhergebruik bij de uitvoering van groot onderhoud van fietspaden, auto- en vaarwegen, bijvoorbeeld fietspaden van bio- of afvalplastic.
- Energieneutraal maken van provinciale wegen tijdens regulier gebruik, door te kijken naar verlichting, reflectie, of het belang van donkerte

laten prevaleren als de (verkeers)veiligheid het toelaat.

- Inzet op innovatie, zoals gebruik maken van wegen en kunstwerken voor het opwekken van energie en mogelijk gebruik van warmte uit infrastructuur.
- Het mogelijk maken van koppelen van duurzaam aangedreven vervoermiddelen aan een smart energienetwerk.

De fiets als volwaardig alternatief

De provincie Noord-Holland heeft een sleutelrol in het verbeteren van het fietsnetwerk. De provinciale infrastructuur is de schakel tussen plaatselijke en regionale knooppunten en kan werk- en woongebieden met elkaar verbinden. De afgelopen jaren is duidelijk geworden hoe dat netwerk eruit moet zien, welke schakels ontbreken en welke kwaliteit en capaciteit de fietsinfrastructuur moet hebben. Ook werkgevers kunnen fietsmogelijkheden verbeteren door faciliteiten aan te bieden aan werknemers, wij maken dat onderdeel van de werkgeversaanpak.

Met de komst van elektrische fietsen en zogenaamde speed pedelecs is fietsen zelfs een aantrekkelijk alternatief voor afstanden tot 30 kilometer. Daarom willen we ruim baan maken voor de fiets met goed onderhouden fietspaden, door het aanleggen van fietssnelwegen en doorfietsroutes. Op die manier kunnen reizen op korte en middellange afstanden comfortabel en veilig met de fiets gemaakt worden en kan de fiets ook als onderdeel van een langere reis gebruikt worden. Niet alleen op de eigen fiets, maar ook op een leen- of huurfiets van of naar OV-knooppunten, met een goed aanbod van veilige en droge fietsstallingen.

We helpen gemeenten door bij fietsprojecten studiefases te subsidiëren en door een financiële bijdrage te leveren aan innovaties. Gescheiden fietsstroken en ongelijkvloerse kruisingen (mits sociaal veilig uitgevoerd) hebben op drukke trajecten de voorkeur. Verder wordt onderzocht hoe de fiets vaker voorrang krijgt, zodat het gevaar van auto's voor de fietser verder afneemt.

Het openbaar vervoer (OV)

D66 zet in op uitbreiding van het OV netwerk door extra verbindingen en hogere frequentie. Daarbij is ook de betaalbaarheid, betrouwbaarheid en sociale veiligheid van openbaar vervoer belangrijk. Niemand in Noord-Holland mag zonder openbaar vervoer komen te zitten. Overal in Noord-Holland moeten ziekenhuizen, buurthuizen, winkels, scholen, werklocaties en recreatiegebieden goed bereikbaar zijn. De aanleg van “buitenpoorten” waarmee natuur- en recreatiegebieden worden ontsloten draagt aan het laatste punt bij.

Met de fiets naar het OV

Reizigers maken steeds meer gebruik van de (elektrische) fiets om bij het station te komen, of de OV-fiets om de eindbestemming te bereiken. De groei van het gebruik van de fiets kan verder doorzetten als stationslocaties voldoende bewaakte en onbewaakte fietsstalmogelijkheden hebben en er voldoende deelfietsssystemen, zoals de OV-fiets, beschikbaar zijn. Ook als bus, tram of metro worden gebruikt om naar het station te komen zijn daar

sociale veiligheid, overstapvoorzieningen en aanbod van deelvervoer nodig. Hier zetten we samen met de gemeenten op in.

OV over water

Snelverkeer over water (60 km per uur) is een interessante mogelijkheid om steden en lokale economieën rond het Markermeer / Gooimeer en het Noordzeekanaal/Zaan/IJmeer met elkaar te verbinden. Noord-Holland trekt hierin samen op met Flevoland en Friesland. De fietsboot tussen Nieuwersluis en Maarssen en op de Loosdrechtse plassen is een goed voorbeeld hoe deze vorm van OV een waardevolle toevoeging is. D66 is voorstander om deze vorm van OV waar mogelijk te stimuleren. Bovendien blijft D66 zich inzetten voor de varende fietspaden (pontjes), zodat water geen obstakel vormt voor het fietsnetwerk.

OV in de nacht

Het nacht-OV schiet op dit moment nog steeds in de gehele provincie tekort. Vooral in het uitgaansweekend is dit een serieus probleem. D66 pleit ervoor dat iedereen op een veilige manier van de

uitgaansgebieden naar huis kan gaan. Daarom moeten bus- trein- en metrolijnen langer doorlopen in de nacht, zodat ook degenen die iets verder buiten het stadscentrum wonen veilig thuis kunnen komen.

OV via hubs

D66 wil het aantal mobiliteitshubs in Noord-Holland verder uitbreiden, beter inspelen op piekbelastingen en zorgen voor meer overstapmogelijkheden. Zodat je overal in de provincie naadloos overstapt en gebruik kan maken van deelmobiliteit. We willen de hub-taxi tegen een OV tarief hier onderdeel van maken.

OV-projecten in de verschillende regio's

D66 zet zich in voor het realiseren van de volgende projecten:

- Het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Schiphol en Hoofddorp. Verder moet de Amsterdamse metrolijn tussen Sloterdijk en Amsterdam CS gesloten worden, zodat ook een verbinding met Zaanstad mogelijk wordt.
- HOV-verbinding van Almere naar Utrecht (via het Gooi).

- Een tweede OV-verbinding tussen Almere en Amsterdam, vanwege de enorme groei, en ontsluiting van IJburg.
- Verbeterde samenwerking tussen de vervoerregio's Amsterdam en Utrecht bij de bereikbaarheid van de Gooi- en Vechtstreek.
- Een studie naar een lightrailverbinding tussen Amsterdam, Huizen en Hilversum.
- D66 is een voorstander van de uitbreiding van het metronetwerk van Amsterdam naar het westen (Haarlem, Velsen), het oosten (IJburg, Almere) en het noorden (Zaanstreek)
- We ondersteunen de realisatie van het OV-knooppunt Haarlem Nieuw-Zuid. Dit is noodzakelijk om de bereikbaarheid van de regio Zuid-Kennemerland te verbeteren en de grootschalige woningbouwplannen rondom het knooppunt te faciliteren met duurzame mobiliteit.
- Voor 2030 een kwalitatief hoogwaardig (openbaar) vervoerssysteem op de Gooicorridor te realiseren waarmee we de verstedelijking en mobiliteitsgroei duurzaam faciliteren, het van deur-tot-deur reizen via OV aantrekkelijk maken

en de unieke natuur en cultuurwaarde aan de corridor toegankelijk maken.

Auto- en vrachtvervoer

D66 wil het autogebruik waar mogelijk verminderen. Dat is beter voor het milieu, voor de gezondheid zorgt voor minder files. We willen de Noord-Hollander verleiden meer gebruik te maken van de fiets of het OV. Waar de auto wel wordt gebruikt, bevordert de provincie duurzaam gebruik, door te investeren in snellaad- en waterstofstations en gebruik van deelauto's te stimuleren.

Structureel doorgaand vervoer van (zwaar) vrachttransport langs smalle wegen door dorpskernen moet worden tegengegaan. Niet-bestemmingsverkeer moet zoveel mogelijk geweerd worden.

Snelheidsverlaging

Met een hogere autosnelheid neemt het risico op ongelukken met letsel en de uitstoot van auto's exponentieel toe. Langs provinciale wegen kan meer groen blijven bestaan, dat juist bij hogere snelheden

als onveilig wordt gezien. Ook komt er door kleinere contouren van wegen meer ruimte voor bijvoorbeeld woningbouw. Toename van reistijd bij lagere snelheden is slechts minimaal en weegt niet op tegen de voordelen. Wij zorgen daarom dat de snelheid op provinciale wegen waar mogelijk en zinvol wordt teruggebracht en de wegen dan ook veiliger worden ingericht.

Voor het wegverkeer blijven we aandacht vragen voor slim verkeersmanagement. Met onderlinge afstemming tussen verkeerslichten (groene golf), tunneldosering en slimmere brugbediening is nog altijd reistijdwinst te boeken. Er komt meer beleidsmatige aandacht voor het voorkomen van aanrijdingen, zowel met mensen als met dieren.

Bij ieder infrastructureel project dient een landschapsplan en een compensatieplan te worden gemaakt, waarin aandacht wordt besteed aan de inpassing en de invloed op natuur, cultureel erfgoed, landschap, de uitvoerbaarheid van natuurcompensatie, en de leefbaarheid van de omgeving en gezondheidsrisico's (geluidsoverlast en uitstoot).

Oplossen knelpunten

Een aantal verbindingen vraagt om aanvullende maatregelen.

A8/A9

In Krommenie en Assendelft zijn er problemen met de leefbaarheid door teveel autoverkeer. De constante verkeersopstoppen op de N203 en N246 zijn ernstig. Echter, de aanleg van een eventuele A8-A9 is voor D66 niet de oplossing voor dit probleem. De aanleg is financieel onhaalbaar, doet geen recht aan de UNESCO-status van de locatie waar de weg zou moeten komen en verplaatst het leefbaarheidsprobleem. Bovendien geldt voor D66 het principe dat extra asfalt aanleggen geen toekomstbestendige oplossing is voor het verkeersprobleem.

D66 pleit er wél voor om de weg tussen Assendelft en Krommenie direct aan te pakken om de leefbaarheid te vergroten. Een afwaardering van de weg is hierbij een optie. Bovendien blijft de provincie aandacht vragen bij Rijkswaterstaat voor de onnodige omleiding van verkeer dat ook via de A9 de Ring

Amsterdam kan bereiken. Tegelijkertijd moet men fors investeren in de OV-voorzieningen in het gebied, zodat frequentie en capaciteit toenemen. De geplande woningbouw in Zaanstad en omstreken maakt deze snelle investeringen extra urgent.

N247

De N247 tussen Amsterdam en Hoorn is een groot verkeersknelpunt. In Broek in Waterland zorgt het toenemende verkeer voor grote leefbaarheidsproblemen. Er loopt inmiddels een ontwerpproces om tot een oplossing te komen, waarbij de bewoners nauw betrokken zijn. Voor D66 is het belangrijk dat er een passende oplossing wordt gevonden die de doorstroming en leefbaarheid in Broek in Waterland verbetert. Bovendien moet er ruim baan voor het OV zijn en mag de natuur er niet op achteruit gaan. Dit project loopt al meer dan 10 jaar en moet de uitvoeringsfase nu toch echt gaan bereiken.

N201

De N201 tussen de A2 en de A27 is een belangrijk verskeersknelpunt. In bijvoorbeeld Hilversum zorgt het toenemende verkeer voor grote leefbaarheidsproblemen in de

stad. D66 streeft ernaar om - samen met de provincie Utrecht - te komen tot verbetering waarbij een leefbare en gezonde verbinding voor mens en dier centraal staan.

Duurzame logistiek en goederenvervoer

We moeten toe naar emissievrije distributie van goederen, het eerst in de dichtbevolkte centra. In samenwerking met logistieke bedrijven bevorderen we kortere ketens en duurzame last-mile oplossingen voor bevoorrading van winkels. Waar het in veel woonwijken nu een komen en gaan is van (diesel)busjes die steeds enkele pakketjes brengen willen we centrale ophaal- en afgiftepunten voor pakketten stimuleren. Dat is ook veiliger. Verdozing van het landschap voor logistiek moeten we tegengaan.

Vaarwegen

De vaarwegen moeten daarnaast optimaal ingezet worden voor goederenvervoer mits dit ook CO₂ emissiereductie oplevert. Daarbij horen complete voorzieningen zoals een volledig vaar netwerk en voldoende kwalitatief hoogwaardige overslaglocaties, schone walstroom en regels & handhaving op het gebied van duurzaamheid. De provincie blijft, met gemeenten, zoeken naar nieuwe locaties voor overslaggebieden.

D66 wil het elektrisch varen van kleine vracht- en passagiersschepen stimuleren en daarvoor op bestemde aanlegplaatsen voorzieningen voor het opladen realiseren.

Luchtvaart en leefbaarheid

De provincie heeft de verantwoordelijkheid voor regionale luchthavens en een regierol rond de nationale luchthaven Schiphol. De provincie moet een stevigere rol pakken bij participatie van inwoners bij het omgevingsbeleid, in afstemming met het ministerie. D66 wil dat Schiphol zich meer gaat ontwikkelen tot een multimodaal vervoersknooppunt,

waarbij snelle treinen continentale vluchten voor de korte afstand gaan vervangen.

Ambities voor een schone luchtvaart, passend in de leefomgeving rondom Schiphol, worden concreet en handhaafbaar vastgelegd in onderlinge afspraken en wet- en regelgeving. We moeten daarbij buiten onze eigen provinciegrenzen blijven meedenken, zodat verbetering van de leefomgeving voor de één, geen verslechtering voor de ander met zich mee brengt.

We zien het belang van een goede nachtrust voor omwonenden van Schiphol. We willen kritisch kijken naar het beperken van de geluidsoverlast van nachtelijk vliegen door bijvoorbeeld het aantal nachtvluchten verder te beperken en de nachtsluitingstijden uit te breiden. Hierbij zien we erop toe dat een beperking van het aantal nachtvluchten niet resulteert in een verschuiving van deze vluchten naar de dag en de randen van de nacht, en zeker niet richting de secundaire banen zoals de Aalsmeerbaan, Buitenveldertbaan en Zwanenburgbaan. Tevens dient er in het kader van de volksgezondheid rekening

gehouden te worden met de momenten van piekbelasting in aanvulling op de jaarlijks gemiddelde waarden. Mensen worden uiteindelijk immers niet gestoord en belemmerd door gemiddelde waarden maar door daadwerkelijke overlast.

Betrouwbaar besturen

Provinciaal Bestuur

De inwoner staat centraal in alles wat we doen. Daar doen we het voor en dat staat voor D66 voorop. De provincie heeft als middenbestuur met name kerntaken op het gebied van ruimtelijke ordening, natuur, milieu, water en landschap, verkeer en vervoer, regionale economie en toezicht op gemeenten en waterschappen. Bij de uitvoering van deze taken werkt de provincie voornamelijk samen met andere overheden, bedrijven, natuurbeheerders en maatschappelijke organisaties en niet direct met inwoners. Dat betekent dat hier extra aandacht voor nodig is.

Daarom gaat D66 voor:

- Participatie aan het begin van processen die de inwoner raken.
- Het monitoren van het effect van besturen aan de hand van data.

- Het rechtstreeks kiezen van de voorzitter van het College van Gedeputeerde Staten.
- Bestuurskrachtige gemeenten met goede dienstverlening voor de inwoner.
- Europese samenwerking in de regio.
- Divers, inclusief en integer bestuur.

Participatie van Noord-Hollanders

Gedegen burgerparticipatie vergoot de democratische legitimiteit van door de provincie genomen besluiten. Daarom speelt burgerparticipatie een belangrijke rol om het vertrouwen van burgers in de overheid te herstellen. D66 is voor een breed instrumentarium, zoals burgerfora en burgerberaden en referenda. Hierbij moet voor burgers duidelijkheid zijn wat betreft de reikwijdte en het doel van de inzet. En ook jongeren moeten daar uitdrukkelijk bij worden betrokken. Het onderwerp zou daarbij leidend moeten zijn, niet de leeftijdsgrens voor stemberechtiging.

D66 wil bredere participatie in de gebiedsgerichte aanpak. De aanpak gaat immers direct over de leefomgeving van alle bewoners. Hierin moet hun

stem worden meegenomen. Bovendien wil D66 dat de provincie bij de omgevingsverordening niet alleen kaders en randvoorwaarden stelt voor de inhoud, maar juist ook eisen stelt aan het proces, de participatie en de kwaliteit van de besluitvorming.

Tot slot is D66 voorstander van zoveel mogelijk burgerinput tijdens de totstandkoming van besluiten, in plaats van achteraf. Door meer input in de processen, hoeft de burger minder achteraf te corrigeren.

Bestuurlijke verantwoording & monitoring effecten

D66 koestert het dualisme in de bestuurscultuur. Op dit punt valt nog veel te winnen. Bij goed besturen hoort naast een goede participatie aan de voorkant, ook het afleggen van verantwoording na de besluitvorming. De provincie legt daarom verantwoording af over de besluiten die zij neemt en communiceert daar actief over.

D66 wil dat de provincie de jaarlijkse monitoring verder verfijnt en verslag doet van welvaart, welzijn en duurzaamheid met specifieke aandacht voor luchtkwaliteit en gezondheid in de regio's waar deze

onder druk staan. De brede basismonitor is een sturingsinstrument om te beoordelen of beoogde doelstellingen en effecten worden behaald. Data science moet hier een belangrijke rol in spelen.

Rechtstreeks kiezen

De Commissaris van de Koning speelt een steeds grotere rol in de regionale en lokale democratie. Dit maakt een sterke democratische legitimatie belangrijk. D66 wil dat de belangrijkste bestuurders – waaronder ook de Commissaris van de Koning, als voorzitter van het College van Gedeputeerde Staten – direct door de bevolking worden gekozen. Daarbij hoort voor D66 ook dat de Commissaris van de Koning een passendere functienaam krijgt, die recht doet aan diens daadwerkelijke rol in de Provinciale Staten en democratische legitimiteit.

Voorbeeldfunctie

De provincie geeft via haar inkoop- en aanbestedingsbeleid het goede voorbeeld. Daar waar de provincie partij is, neemt zij in haar aanbestedingsbeleid op dat de CAO wordt toegepast

(fairplay) en dat ruimte wordt geboden aan innovatieve en duurzame oplossingen.

Bij het vinden van oplossingen moet de provincie zich niet slechts baseren op rapporten van bekende consultancykantoren, maar ook te rade gaan bij kennisorganisaties in het veld. De provincie moet de aanbesteding voor onderzoeken hierop afstemmen. Daarnaast zou de provincie (mogelijk per project) een platform moeten ontwikkelen waar experts of maatschappelijke organisaties zich kunnen inschrijven en input kunnen geven.

Goed bestuur, veilige werkomgeving

Geweld in de politiek tast de democratie ernstig aan. Bedreigingen van politici, via sociale media maar ook in het echt (denk aan de boeren die voor het huis van minister Van der Wal stonden, of 'de man met de fakkel' voor het huis van minister Kaag), hebben consequenties voor het uitoefenen van het politieke werk. D66 wil dat er voor alle politici de mogelijkheid is om zich te melden bij een vertrouwenspersoon, waar ze terecht kunnen met hun ervaringen. Verder wil D66 het mogelijk maken om binnen collectieve

netwerken (zoals het Els Borst netwerk of De Rode Vrouwen) en bewegingen (zoals #meetoo of Emancipator) politici de kans te geven geweld te bespreken. Ook blijven we aandacht vragen voor geweld tegen vrouwen door mee te doen aan de jaarlijkse Orange the World campagne.

Collectieve netwerken zijn van groot belang, ook om van elkaar te leren. Nazorg na bedreiging, nu nauwelijks aanwezig, moet onderdeel van een steunpakket voor politici worden. Laten wij geweld en bedreigingen naar politici toe een halt toe roepen! Voor een gezonde democratie!

Toezicht op en dialoog met gemeenten

Gemeenten zijn het eerste aanspreekpunt voor de inwoner. De provincie houdt financieel toezicht op de gemeenten. D66 wil een permanente dialoog tussen provincie en gemeenten, op gelijkwaardige basis, over de bestuurskracht van gemeenten, uitdagingen in de toekomst en de eventueel faciliterende rol van de provincie daarbij. Op deze manier borgen we dat elke inwoner van Noord-Holland kan rekenen op een gemeente met goede dienstverlening.

Draagvlak en bestuurskracht zijn belangrijke basisvoorwaarden voor samenwerking en fusies tussen gemeenten. D66 werkt mee aan gemeentelijke herindelingen, wanneer dit noodzakelijk is voor een gedegen bestuurskracht. Hierbij staat D66 ook positief tegenover andere vormen van democratische integratie. D66 is géén voorstander van gemeentelijke fusies die zich beperken tot het ambtelijke niveau. Bij schaalvergroting moet er veel aandacht zijn voor inwonersbetrokkenheid bij het bestuur op wijk- en dorpsniveau. D66 hecht aan een zorgvuldige voorbereiding, zeker wanneer dat kostbare tussenstappen kan voorkomen en een realistisch tijdspad kan bieden betroffen inwoners. Ook in meerkernige gemeentes is het mogelijk de identiteit te behouden en te zorgen voor een effectieve democratie binnen die kernen. We streven naar sterke bestuurskracht van regionale overheden. Hierbij is D66 voor nieuwe vormen van samenwerking, zoals federatiegemeenten met kernenbeleid. We moeten gemeenten ondersteunen in het versterken van de bestuurskracht. Hier moeten ook voldoende financiële middelen voor zijn.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA)

De metropoolregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 30 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Mede dankzij D66 is de samenwerking van Provinciale Staten met de MRA in de afgelopen periode significant verbeterd. D66 blijft zich inzetten op het borgen van democratische legitimiteit van de MRA, door evaluatie en aanscherping van de huidige werkwijze. De provincie zorgt ervoor dat gemeenten, bestuurders en raden goed aangesloten zijn en een evenwichtige vertegenwoordiging hebben. Voorts ziet D66 dat er meer samenwerking met de MRA noodzakelijk is op de het gebied van ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en economie, om de grote uitdagingen waar we voor staan het hoofd te bieden.

Diversiteit & inclusie

D66 gelooft in de kracht van diversiteit en we staan voor een open en inclusieve samenleving. D66 vindt daarom dat de provincie een divers personeelsbeleid moet voeren, met gelijkwaardigheid op de werkvloer.

Het is bovendien een recht om jezelf te zijn binnen onze regenboogprovincie en lief te hebben wie je wenst. De provincie blijft daar jaarlijks aandacht voor vragen door deelname aan Canal Parades.

Verder gaat D66 door met haar werk voor een inclusieve provincie. We voeren antidiscriminatiebeleid, richten ons sportbeleid op inclusie en we besteden aandacht aan kansengelijkheid. Daarbij verliezen wij ook lage inkomensgroepen niet uit het oog. Ook zorgen we ervoor dat de communicatie uitingen (o.a. social media, Provinciale Statenvergaderingen, de website en beleidsstukken) van de provincie voor o.a. laaggeletterden, slechtzienden en slechthorenden goed te volgen zijn. Verder blijven wij ons bewust van ons verleden en doen hier recht aan; we zetten de onderzoeken naar ons slavernijverleden en de herdenking van de afschaffing van de slavernij op 1 juli (Keti Koti) op het provinciehuis daarom voort.

Europa in de provincie, de provincie in Europa

De opgaven waar Noord-Holland voor staat, houden niet op bij de grenzen van de provincie. Ook in andere regio's in Europa werkt men hard om de natuur te herstellen, de regio op een duurzame manier bereikbaar te houden en de CO₂-uitstoot fors te reduceren. Veel wetten en regels waar de provincie aan gebonden is, vinden haar oorsprong zelfs in de Europese Unie. D66 wil daarom een sterke wisselwerking tussen Europa en Noord-Holland. Zo versterken we de Noord-Hollandse regionale economie, leren we van andere regio's om uitdagingen nog slimmer aan te pakken en kan men in andere regio's weer leren van Noord-Hollandse oplossingen.

D66 gaat daarom:

- Samenwerking tussen de Europese Unie en regio's als Noord-Holland versterken
- Onze Europastrategie handhaven, voortzetten en intensiveren

- In het Brusselse Comité van de Regio's volop inzetten op onze speerpunten in dit verkiezingsprogramma.
- De EU naar de provincie halen door te lobbyen voor meer cofinanciering.

Provinciale en Europese samenwerking

De opgave om de natuur te herstellen volgt rechtstreeks uit de Europese ambities om de natuur en biodiversiteit in Europa te herstellen via de Natura2000 gebieden. Ook de uitdagingen met betrekking tot het klimaat en de noodzaak om onze energievoorziening te herzien worden in Europa opgepakt, door middel van de Fitfor55 en RePowerEurope pakketten. Bij deze grensoverschrijdende onderwerpen wil D66 samenwerken. Daarom zal de provincie nog actiever de samenwerking met andere Europese regio's opzoeken. Bestaande samenwerkingsverbanden worden geïntensiveerd.

De Europastrategie

Noord-Holland heeft een progressieve Europastrategie. D66 wil dat deze strategie de

komende periode wordt gehandhaafd en waar mogelijk wordt geïntensiveerd. Essentieel is daarom dat er een gedeputeerde 'Europa' in het College aanwezig blijft.

Comité van de Regio's

De Nederlandse provincies zijn vertegenwoordigd in het Comité van de Regio's. In dit adviserende orgaan delen en leren de verschillende Europese regio's van elkaars uitdagingen én oplossingen. De afgelopen periode heeft D66 gedeputeerde Ilse Zaal Noord-Holland en de andere provincies vertegenwoordigd. D66 wil dat onze provincie de Noord-Hollandse invloed inzet om een progressief geluid in dit Comité te laten horen.

Cofinanciering

De Europese Unie speelt ook een belangrijke rol door de cofinanciering bij vele onderwerpen. D66 wil dat de provincie meer investeert om haar diplomatieke activiteiten in Brussel te intensiveren. Immers, met meer Europese fondsen en financieringen kunnen de Noord-Hollandse uitdagingen voortvarender worden aangepakt. D66 zorgt ervoor dat er de hele volgende

periode voldoende cofinanciering beschikbaar is voor fondsen op het gebied van innovatie, verduurzaming van de landbouw, klimaat en biodiversiteit.

Daarnaast wil D66 dat de provincie actiever het belang van de Europese Unie in Noord-Holland onderstreept. Daarom moet er een programma komen dat ondernemers in duurzame projecten ondersteunt om Europese financiering te verkrijgen.

Financiën

De provincie heeft duidelijke kerntaken toebedeeld gekregen in het Huis van Thorbecke. Uit deze kerntaken volgen belangrijke opgaven voor de provincie, die gericht zijn op het herstel en beheer van de natuur, optreden als ruimtelijke regisseur van onze leefomgeving en het begeleiden van een transitie naar een duurzame provincie. D66 wil dat de provincie focust op deze kerntaken en opgaven. Om deze doelen te bereiken wil D66 een gedegen financieel beleid voeren, volop ruimte creëren voor democratische vernieuwing en uitgaan van de kracht van de Noord-Hollandse inwoners.

D66 wil voor daarom:

- Bestaande middelen en reserves zoveel mogelijk ombuigen en richten op het behalen van doelstellingen behorend bij de hiervoor genoemde kernopgaven.
- Extra middelen vrijmaken, naast de bedragen die voor dit doel beschikbaar zijn in de lopende meerjarenbegroting. D66 maakt daarbij gebruik

van de ruimte binnen het meerjarenperspectief als gevolg van de hogere bijdragen uit het provinciefonds (gevolg van aanhoudende economische groei) en de onderbesteding op kapitaalgoederen, diensten en lopende projecten.

- Onderzoeken of middels een herziening van het risicomanagement op een verantwoorde manier vanuit de algemene reserve extra investeringen voor deze kernopgaven kunnen worden gedaan.
- provinciale wegen die slechts een lokale betekenis hebben, overdragen aan gemeenten.
- Gebruik maken van Europese subsidies voor onder andere de landbouwtransitie en die maximaal benutten.

Kerntaken & opgaven provincie

D66 wil de financiële focus houden op de kerntaken van de provincie. Die moeten zo goed en efficiënt mogelijk worden ingevuld en uitgevoerd. Voor D66 zijn deze opgaven, in het herstel en beheer van een robuuste natuur, de rol van de provincie als de ruimtelijke regisseur van onze leefomgeving en de transitie naar een duurzame economie.

De opgaven op het gebied van het verduurzamen van infrastructuur en landbouw, het voltooiën van de Natuurnetwerk Nederland, het herstel van de biodiversiteit en de grote woonopgave die binnenstedelijk gerealiseerd zal moeten worden, vragen om een verschuiving van financiële middelen. Bovendien vraagt de energietransitie, de circulaire en regionale kenniseconomie en de noodzaak om onze CO₂-uitstoot fors te verminderen om investeringen. Voor D66 Noord-Holland staat hierbij wel centraal dat investeringen altijd voortvloeien vanuit een gedegen en verantwoord financieel beleid. Immers, de Covid-19 crisis en de gevolgen van de Russische invasie in Oekraïne tonen eens te meer dat een behoedzaam financieel beleid van overheden essentieel is.

Slim investeren

D66 wil investeringen in groen en natuur combineren met doelstellingen op het gebied van landbouw, recreatie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Middelen voor verkeer en infrastructuur worden altijd ingezet op zo'n manier, dat de CO₂-uitstoot verminderd wordt en de ladder van duurzame mobiliteit wordt gevolgd. In haar eigen aanbestedingen, geeft de provincie het

goede voorbeeld door circulair, klimaatneutraal en milieuvriendelijk te investeren.

Provinciale inkomsten

Het belangrijkste deel van de inkomsten van de provincie bestaat momenteel uit het provinciefonds en de opcenten. De komende periode wil D66 dat de Noord-Hollandse provinciale opcenten op de wegenbelasting verhoogd worden, om de extra inkomsten te kunnen gebruiken om kernopgaven te realiseren. Verder willen we dat bij mogelijk nieuwe belastingen of heffingen het principe 'de vervuiler betaalt' centraal staat.

De provincies staan voor de grote uitdaging om het belastingstelsel van de provincies, de opcenten, te hervormen. D66 heeft in deze hervorming een voorkeur voor een ingezetenenbelasting, dat een stabiel en toekomstbestendig perspectief biedt.

Ruimte voor ontspanning

Recreatie en toerisme

Ontspanning, rust en onthaasting is belangrijk voor de gezondheid en het geluk van onze inwoners. Zij moeten ruimte hebben om bijvoorbeeld te sporten, te wandelen, te dansen op een festival, de hond uit te laten en te genieten van cultuur en erfgoed.

Daarnaast is toerisme een belangrijke economische sector in Noord-Holland. Met 35 miljoen overnachtingen per jaar is Noord-Holland de grootste provincie op het gebied van verblijfsrecreatie.

Recreatie en toerisme behoren dan ook tot de kernaken van de provincie.

Recreatie en toerisme bieden kansen, maar we zien ook steeds meer uitdagingen door de groei van de bevolking en de verstedelijking: de natuurgebieden zijn te druk, de wegen naar de stranden zijn vol en sommige recreanten en toeristen veroorzaken overlast. Ook is het belangrijk dat het besteden van de vrije tijd op een zo duurzame manier gebeurt.

Het is essentieel dat er meer ruimte komt voor recreatie en ontspanning, in het groen, in de stad en op het water. D66 wil dat iedere inwoner binnen 10 minuten (lopend of op de fiets) in het groen is. Hierbij willen wij een proactieve provincie die de recreant meeneemt in al het moois dat heel Noord-Holland te bieden heeft. D66 wil dat naast Amsterdam ook andere gebieden van Noord-Holland aantrekkelijk worden voor bezoek en recreatie. Hiervoor zetten we in op kwaliteit, bereikbaarheid en marketing. We streven naar spreiding van toerisme naar de kleinere cultuursteden en naar onbekende of nieuwe natuurgebieden. We willen nieuwe gebieden aanwijzen, zoals het kustgebied tussen Petten en Den Helder. Meer spreiding van toerisme zorgt ook voor meer werkgelegenheid in heel Noord-Holland.

Om Noord-Holland aantrekkelijk te maken en te houden voor inwoners en bezoekers is cultuur van groot belang. De provincie beschermt het landschap en investeert in het onderhouden en herbestemmen van cultureel en industrieel erfgoed.

Om heel Noord-Holland aantrekkelijk te maken voor toerisme en recreatie zet D66 onder meer in op:

- Meer ruimte voor ontspanning in het groen, de stad en op het water, onder meer door meervoudig ruimtegebruik.
- Bij grootschalige woningbouwprojecten worden ontwikkelaars verplicht ook ruimte voor recreatie te creëren.
- De aanleg van minimaal één festivalbos.
- Een dekkend fietsnetwerk over heel Noord-Holland, met aantrekkelijke themaroutes.
- Goed onderhouden en beschermd cultureel en industrieel erfgoed met een goede (nieuwe) bestemming. Te denken valt aan de Stelling van Amsterdam (UNESCO werelderfgoed) en het industrieel erfgoed in de Zaanstreek.
- Een duurzaam sloepennetwerk met voldoende oplaadpunten.
- Versterking van de groene longen rondom Amsterdam: een zone met buitenplaatsen, verbonden door kanalen en rivieren.
- Toekomstbestendige financiering van recreatie in heel Noord-Holland.

Voldoende ruimte

Uit onderzoek van de provincie blijkt dat er een ernstig tekort aan recreatieve mogelijkheden dreigt te ontstaan. Dit wordt alleen maar erger door de groei van de bevolking en de toenemende verstedelijking. D66 wil daarom dat de ruimte voor recreatie fors groeit. We stimuleren daarbij meervoudig ruimtegebruik, zowel in de stad en het landelijk gebied. Sportvelden, bedrijventerreinen, (voormalige) agrarische percelen bieden kansen voor recreatief (mede) gebruik. Ook bij de ontwikkeling van natuur, bos of groen moeten de recreatieve mogelijkheden optimaal worden benut. De voormalige RODS (recreatie om de stad) gebieden, zoals het Purmerbos, Diemberbos en gebieden in de Haarlemmermeer, worden bij de recreatieschappen betrokken, zodat er voldoende middelen zijn voor beheer en recreatieve ontwikkeling. Bij grootschalige woningbouwprojecten worden gemeenten en ontwikkelaars verplicht ook groen aan te leggen

Voldoende divers en duurzaam aanbod

Naast meer ruimte moet er een voldoende aanbod zijn van recreatieve voorzieningen. We zetten niet alleen in op wandelen, fietsen en varen, maar ook op kiten, surfen, mountainbiken, klimmen en dansen. In recreatiegebieden zijn ook voldoende voorzieningen, zoals horeca, waterpunten en wc's. Voor D66 is het belangrijk dat er een ruim aanbod aan festivals in de provincie is, omdat daaraan veel behoefte is bij jongeren. Daarom staan wij festivals in NNN toe, mits zij passen binnen het beheer van het gebied. We zorgen voor voldoende spreiding over de provincie. D66 wil dat er de volgende periode minimaal 1 festivalbos wordt aangelegd in Noord-Holland. Dit kan worden uitgewerkt als onderdeel van de bossenstrategie.

Recreatieve voorzieningen worden aangelegd in overeenstemming met de natuur en het klimaat. De provincie stimuleert de opwek van duurzame energie in recreatiegebieden. Voorzieningen zoals pontverbindingen, (toilet)gebouwen en horeca zijn zoveel mogelijk klimaatneutraal en klimaat adaptief. Wij stimuleren elektrisch varen.

De recreatiegebieden moeten goed en met versterking van de biodiversiteit beheerd worden. Achterstanden in onderhoud moeten zo spoedig mogelijk worden ingehaald.

Natuur en recreatie in balans

De toenemende druk op recreatie heeft negatieve effecten op de natuur. In sommige natuurgebieden – zoals de Noordzeekust, het Goois Natuur Reservaat (GNR) en het Enkhuizerstrand – is het te druk en komt de biodiversiteit in het gedrang. Er zijn echter ook nog onontdekte parels in Noord-Holland die kunnen worden ontsloten, of gebieden waar meer bezoekers welkom zijn, bijvoorbeeld in Noord-Holland Noord. D66 wil de toenemende vraag naar recreatie faciliteren, zonder die negatieve effecten op de natuur. We brengen de balans in evenwicht via monitoren, verleiden & spreiden en ontsluiten. Dit begint met monitoring waar het te druk wordt en vervolgens worden bezoekers via data en apps verleid om andere plekken in Noord-Holland te bezoeken.

Bereikbaarheid

D66 wil dat (dag)recreatie en natuur beter worden ontsloten met routestructuren (wandelen, fietsen, varen) en Toeristische Overstappunten (TOPs). Bij de TOPs komt meer ruimte voor educatie en voorlichting, de mogelijkheid om van de auto op de fiets te stappen (transferium), of je fiets veilig te stallen en op te laden.

Bij het bepalen van de locaties van TOPs wordt gekeken naar de mogelijkheid om deze te integreren/combineren met OV knooppunten waar het voor de recreatieve bezoeker ook eenvoudig mogelijk wordt gemaakt om fietsen te huren.

Bij gebiedsgerichte projecten in het kader van de waterveiligheid en klimaatadaptatie is het goed mogelijk om samen met gemeenten en waterschappen extra wandel- en fietsroutes te maken, zoals bijvoorbeeld opgenomen in de plannen voor de dijkversterking Hoorn-Amsterdam.

Visie, samenwerking en financiering van recreatie

Op initiatief van D66 is in de vorige periode een integrale visie op recreatie en toerisme in de

provincie vastgesteld. De hiervoor genoemde ambities zijn onderdeel van deze visie en voor de uitvoering en het aanleggen van nieuwe groengebieden is financiering nodig. D66 wil dat de provincie meer middelen ter beschikking stelt voor recreatie, maar er moet ook uitdrukkelijk een beroep worden gedaan op andere partijen, zoals ondernemers, ontwikkelaars en gemeenten. Het investeringsbudget landschapsversterking (IKB), dat door D66 is gerealiseerd in deze periode, zetten we door en bestemmen we voor dit bredere doel. We onderzoeken de mogelijkheden van een zogenaamd 'groenfonds', dat wordt gevuld door publieke en private partijen. Ook kijken wij naar inkomstenbronnen als vignetten of parkeergelden.

De recreatieschappen vervullen een belangrijke rol bij de uitvoering en ontwikkeling van recreatieve voorzieningen. In de vorige periode is (mede door D66) de 'dubbele petten problematiek' aangepakt. Door deel te nemen in vijf recreatieschappen ontstaat veel bestuurlijke drukte. Daarom willen wij verder onderzoeken hoe de structuur kan vereenvoudigen, zonder te bezuinigen op beheer en ontwikkeling.

Kwaliteit verblijfsrecreatie

D66 wil graag dat het aanbod van recreatieparken van hoog niveau is. Bij het thema landschap spraken we al van het tegengaan van verrommeling. Verloederde parken moeten worden opgeknapt of geherstructureerd. Hiervoor wordt beleid ontwikkeld en handhaving opgezet. Voor nieuwe initiatieven of grote uitbreidingsplannen maken we een ontwikkelkader om deze plannen regionaal te beoordelen en af te stemmen. De mate van beschikbaarheid én betaalbaarheid voor mensen met een kleine beurs maakt hier onderdeel vanuit.

Cultuur en erfgoed

Cultuurbeleid is voor D66 heel belangrijk. De provincie heeft een belangrijke taak op het gebied van het onderhouden, renoveren en herbestemmen van cultureel en industrieel erfgoed, zoals monumenten, molens, forten, dijken, bruggen en buitenplaatsen. Daarbij hoort ook de bescherming van kenmerkende landschappen, parken en stads- en dorpsgezichten. We concentreren ons daarnaast vooral op onze wettelijke taak en op die activiteiten

en taken, die cruciaal zijn voor het in stand houden, doorgeven en beleven van het Noord-Hollandse landschap en de Noord-Hollandse geschiedenis. Denk hierbij aan de Geoparken Oerij en Gooi en Vecht.

We nemen de regie rol van de provincie op cultureel beleid serieus. Hierbij staan de provinciale kerntaken zoals afgesproken in 2010 hoog in het vaandel: cultuureducatie, erfgoed en het waarborgen van culturele spreiding en diversiteit in de regio.

Cultuurparticipatie draagt bij aan het welzijn van de inwoners. Veel bezoekers komen naar de provincie - of willen er werken - juist vanwege de aanwezige cultuur, musea en theaters. Een belangrijk deel van de inwoners van Noord-Holland leeft vol passie en gedrevenheid voor de kunst en cultuur en richt zich op de culturele waarden in het leven, vaak met beperkt budget. Daarnaast is het van belang om Jongeren met cultuuruitingen in aanraking laten komen en hen te stimuleren wanneer ze daarvoor willen kiezen. De cultuursector is hard geraakt in de crisis. D66 vindt dat de provincie een rol heeft bij het

verbinden van cultuur met de maatschappelijke opgaven en diversiteit en wil dat het cultuurbeleid actueel gehouden wordt.

Erfgoed

Via de monumentenmonitor houden we zicht op het aantal monumenten, de staat van het onderhoud en de waarde. Op basis hiervan kunnen gerichte beleidskeuzes voor de toekomst gemaakt worden. Het doel van behoud van erfgoed is voor D66 altijd herbestemming. Anders is het niet te onderhouden en wordt het een dood object.

Op de UNESCO Werelderfgoedlijst staat een aantal bijzondere Noord-Hollandse landschappen, zoals de Stelling van Amsterdam, de Beemster en de Waddenzee. D66 wil dat de status van deze gebieden behouden blijft. Maar ook gebieden zonder die status, maar met grote landschappelijke waarde, zoals Waterland, Laag Holland, de West-Friese Omringdijk en verschillende veenweidegebieden in het Groene Hart, worden gekoesterd en ruimtelijk beschermd.

De Stelling van Amsterdam vormt met haar liniedijken en schootsvelden een belangrijke groene buffer in het stedelijke gebied. Die groene ring moeten we behouden en koesteren. De afgelopen jaren is met succes ingezet op het renoveren en herbestemmen van de forten. Ook de liniedijken en de daarbij passende flora en fauna zijn deels al in ere hersteld. De liniedijken moeten meer zichtbaar worden in het landschap en meer geschikt worden voor recreatie.

In mogelijk nieuw industrieel erfgoed dat overblijft na energietransitie (zogenaamd “fossiel” erfgoed) kan ruimte worden geboden voor cultuur. Fossiele infrastructuur wordt over het algemeen niet mooi gevonden en genomineerd om te worden afgebroken. D66 ziet in herbestemmen voor cultuur een goede mogelijkheid voor behoud voor de toekomst.

De Stolp is hét landschappelijk icoon van Noord-Holland en ook vermeld als agrarisch erfgoed in het beleidskader Erfgoed en Cultuur. Het aantal stolpen neemt ieder jaar af en dit heeft meer aandacht nodig. D66 is voorstander van snel aanvullend beleid met maatregelen zoals bestemmingsplan-bescherming

voor historische stolpen, aanvullende eisen voor sloop en terugbouwverplichting.

Archeologie

D66 wil meer financiële ruimte geven aan communicatie en voorlichting, primair gekoppeld aan de wettelijke taak op het punt van archeologie. Vooral de bijzondere geschiedenis van voor 1500 is bij menig Noord-Hollander nog tamelijk onbekend. D66 zou graag zien dat de provinciale schatkamer ook meer door de provincie zelf gebruikt wordt, als een inspirerende omgeving voor overleg en debat om vanuit het verleden de toekomst te begrijpen.

Veel van onze geschiedenis, in het bijzonder die van de Gouden Eeuw, ligt bewaard op en in de bodem van de Waddenzee of de voormalige Zuiderzee. De schatten die zijn opgedoken, moeten worden opgeslagen en tentoongesteld. Bij de wettelijke taak van de provincie hoort ook de onderwaterarcheologie in samenwerking met Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Er is geen maritiem opleidingscentrum in Nederland voor onderwaterarcheologie. Daardoor ontbreken kennis,

vaardigheden en bevoegdheden om schatten uit het verleden van Noord-Holland veilig te stellen. D66 wil onderzoeken of de provincie zo'n opleidingscentrum kan faciliteren als daar vanuit het onderwijsveld behoefte aan is. Een logische plaats zou Den Helder, Enkhuizen of Texel zijn.

Cultuurbeleid

Bij het cultuurbeleid stelt D66 eigen kracht en cultureel ondernemerschap voorop. Meer economische activiteit is goed voor het behoud van erfgoed en de werkgelegenheid. Mooie voorbeelden van cultureel ondernemerschap zijn de ondernemers in de forten, de stolpeigenaren en de duikers op Texel. Waar nodig worden deze ondernemers door de provincie ondersteund bij het onderhoud en beheer van cultureel erfgoed.

Elke school krijgt een bedrag per leerling voor cultuureducatie. D66 wil dat leerlingen meer bekend en vertrouwd raken met cultuur en met culturele uitingen. Dit geldt in het bijzonder voor de cultuur en culturele geschiedenis van onze provincie. Er komt

een apart fonds voor projecten die de geschiedenis van Noord-Holland zichtbaar maken.

Bibliotheken

Openbare bibliotheken hebben een belangrijke taak in onze samenleving om op een laagdrempelige manier mensen zichzelf te laten ontwikkelen. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan het verminderen van laaggeletterdheid en aan leven lang leren. Daarnaast dienen ze als netwerkorganisatie om vele andere maatschappelijke taken met elkaar te verbinden. Deze bibliotheken moeten we koesteren. D66 ziet kansen om de bibliotheken ook meer open te stellen voor spontane initiatieven van inwoners.

Colofon

De verkiezingsprogramma commissie:

Joost Koomen, voorzitter (Haarlemmermeer)

Amélie Strens, lijsttrekker (Amsterdam)

Teresa da Silva Marcos, politiek secretaris (IJmuiden)

Patrick Slaman (Amsterdam)

Het verkiezingsprogramma is door de leden vastgesteld tijdens de Algemene Regio Vergadering van zaterdag 03 december 2022 in Velsen-Zuid.

Met verder dank aan:

Joost Cliteur

Conny van Stralen

Ontwerp en vormgeving:

Teresa da Silva Marcos

Beeld:

Conny van Stralen

Emre Kanik

Teresa da Silva Marcos

Mail: d66@noord-holland.nl

Website: noordholland.d66.nl

Twitter: twitter.com/d66noordholland

Instagram [@d66noordholland](https://www.instagram.com/d66noordholland)

LinkedIn [D66 Noord-Holland](https://www.linkedin.com/company/D66-Noord-Holland)

Facebook: [facebook.com/D66NoordHolland](https://www.facebook.com/D66NoordHolland)

